

Maasbekken

Wateruitvoeringsprogramma

Bekkenbestuur 4 juni 2024

Samen werken aan water

Integraal Waterbeleid
Maasbekken

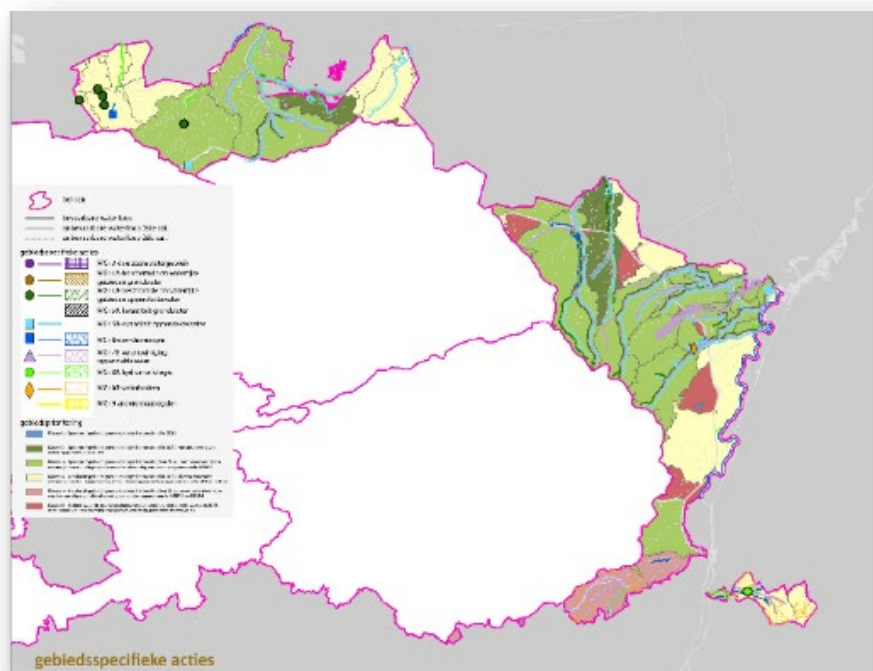

Met het **wateruitvoeringsprogramma** voor het **Maasbekken** leggen de partners binnen het bekken de **prioritering incl. timing** vast voor de **uitvoering** van de **gebiedsspecifieke acties** die nodig zijn om in het bekken de waterkwaliteit en ecologie te verbeteren, de structuur van de waterlopen te herstellen, de overstromings- en droogteproblematiek aan te pakken en de waterbeleving te verhogen.

De uitvoering van het [actieprogramma van het bekken specifieke deel van het Maasbekken van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027](#) vormt de basis van het uitvoeringsprogramma aangevuld met andere acties en projecten die bijdragen aan de te halen toestand.

Naast de gebiedsspecifieke acties is het belangrijk dat ook de [generieke acties \(Vlaams deel 2022-2027\)](#) uit de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 uitvoering krijgen. Zij leveren immers een belangrijke bijdrage aan het halen van de doelstellingen.

[Locatie gebiedsspecifieke acties opgenomen in het bekken specifieke deel Maasbekken van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027](#)

Per gebied in het bekken hebben de partners samen de te halen **doelstellingen** uitgeschreven alsook het **engagement** dat ze aangaan om bij te dragen aan het halen van die doelstellingen. Bij de verschillende initiatieven (acties/projecten) is een stand van zaken en planning opgenomen. Indien van toepassing, zijn ook de knelpunten/drempels weergegeven die de realisatie van de actie of het project bemoeilijken of in de weg staan. Niet elk afstroomgebied binnen het Maasbekken is hieronder opgenomen. De focus ligt voornamelijk op de prioritaire gebieden en die gebieden waar momenteel veel staat te gebeuren.

Dommel.....	4
Warmbeek.....	12
Bosbeek en Witbeek.....	17
Complex Abeek.....	22
Voer en Berwijn.....	27
Merkske.....	33
Mark.....	37
Aa	42
Kleine Aa.....	44
Knelpunten en aandachtspunten	49

Dommel

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Dommel is een speerpuntgebied klasse 3. Het gebied heeft enkel nog natuurlijk herstel nodig om na 2027 de goede ecologische toestand te kunnen bereiken. In de bovenlopen is er enkel een probleem van eutrofiëring en zijn inspanningen naar stikstof aan de orde vanuit de landbouwsector. Meer stroomafwaarts is, voor het terugdringen van fosforgehaltes, een doorgedreven optimalisatie van de zuiveringsinfrastructuur aan de orde. De verhoogde geleidbaarheid vanaf de Eindergatloop is enkel vanuit de industrie aan te pakken.

Verder moet de ecologische kwaliteit verbeteren door aanpak van de vismigratieknelpunten en andere structuurverbeteringen. Buiten de habitatrichtlijngebieden wordt de Dommel als een verbindend blauwgroen lint ingericht.

wateroverlast

Er zijn kritieke overstroomingsrisico's in het centrum van Pelt. Om dit aan te pakken wordt het vulpeil van het wachtbekken in Pelt opgetrokken. Verder wordt ingezet op natuurlijke waterberging elders in het afstroomgebied.

watertekort

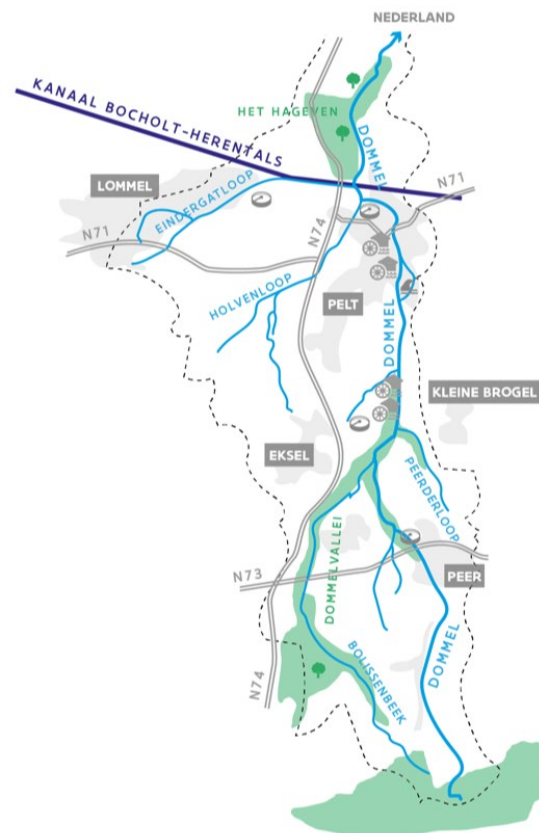
De regio in de bovenloop (Peer, Hechtel -Eksel) kampt meer met waterschaarste t.g.v. de droogte. In deze planperiode willen we het watersysteem opnieuw in evenwicht brengen door de maatregelen opgenomen in het riviercontract Dommel tot uitvoering te brengen. De zandgrond leent zich goed om stelselmatig sterk in te zetten op infiltratie en het brongericht vasthouden van water.

waterbeleving

Er wordt ingezet op verdere uitbouw van de waterbeleving langsheen de Dommel. In Peer gebeurt bij het Dommelhuis. In Pelt werd een strategische ruimtelijke visie met de VMM uitgewerkt om de Dommel niet alleen meer ruimte te geven als blauwgroen lint, maar ook om de belevingswaarde in en nabij het centrum te vergroten.

Meer info: [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Voor het afstroomgebied van de Dommel werd het **riviercontract Dommel** opgesteld. Hierbij werden alle stakeholders betrokken, van burgers over middenveldorganisaties tot lokale, provinciale en Vlaamse overheden. Op die manier ontstond een grotere bereidheid tot actie en een breed draagvlak voor nieuwe maatregelen.

Het participatietraject ging officieel van start begin 2020 met de ondertekening van een charter waarin de partners afspraken maken om met een open geest samen te werken aan oplossingen rond waterproblemen.

Gedurende 2 jaar werd samengewerkt in een participatief traject om te komen tot een gezamenlijk actieplan. In januari 2022 ondertekenden 18 partners het riviercontract van de Dommel, met 46 acties voor een veerkrachtige Dommelvallei. De acties hebben betrekking op wateroverlast, droogte, waterkwaliteit en waterbeleving op het grondgebied van de gemeenten Pelt, Peer, Hechtel-Eksel en Lommel. Het gaat om een ruime waaier aan acties, van concrete infrastructuurwerken tot sensibiliseringsinitiatieven. Binnen het partnerschap wordt gewerkt aan vier thema's: waterkwaliteit, wateroverlast, watertekort en waterbeleving.

Voor de uitvoering van de acties in het riviercontract werd de samenwerking verdergezet. Enerzijds hebben de lokale partners een gebiedscoalitie gevormd voor een project binnen het **Water-Land-Schap 2: Een Klimaatrobuust Stroomgebied van de Dommel**. Anderzijds participeren het bekkensecretariaat, VMM, Peer en Pelt in het **Vlaams-Nederlandse Interreg project Weerbaar Dommeland (2024-2027)**. Samen met Waterschap De Dommel, Eindhoven, Valkenswaard en Stichting Eindhovens museum wordt vanaf maart 2024 intensiever samengewerkt over de grens om het watersysteem van Dommel en Warmbeek/Tongelreep klimaatbestendiger te maken. Naast kennisuitwisseling worden concrete maatregelen uitgevoerd in bebouwde zones, valleien en in de open ruimte van de hogere gebieden.

Meer info: maasbekken.be/dommel en [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➔ Een beter structuurkwaliteit voor de waterlopen

Hoever staan we

De verschillende waterbeheerders hebben in het riviercontract acties geformuleerd voor verder beekherstel van de waterlopen, hetgeen een uitwerking is van acties [4B E 0373](#), [4B E 0374](#) en [4B E 0375](#) in het stroomgebiedbeheerplan.

Er wordt ingezet op **structuurverbetering van de Dommel t.h.v. Hoksent** en een lokale verhoging van het oppervlakte- en grondwaterpeilen in de vallei. Zo is veenherstel mogelijk: door het verhogen van de beekbedding, het aansluiten van meanders en het opheffen van lokale drainage zodat het water beter wordt vastgehouden.

Wat staat er te gebeuren

Er werd in 2022 en 2023 een ecohydrologische studie opgemaakt door ANB en INBO. Op basis hiervan worden scenario's uitwerkt voor het rivierherstel. In 2024 is de opmaak van een erelooncontract voorzien voor de opmaak van het ontwerp en vergunningsdossier. Dit gebeurt in samenspraak met de partners ANB en provincie Limburg. Naast de ingrepen van VMM, worden op aangrenzende percelen door Natuurpunt, ANB en op de Bollisenbeek door de watering Dommelvallei immers bijkomende maatregelen genomen. Uitvoering is voorzien vanaf 2025.

Voor het oplossen van de **vismigratieknelpunten Kleine Molen en Wedelse Molen** werd het lopende erelooncontract gereactiveerd. Het ontwerp is klaar, maar uitvoering is afhankelijk van een strategisch perceel. Dat is nodig om de verbinding te kunnen maken tussen Dommel en de Molenloper die als visbypass voor de 2 molens zal dienen. Tot op heden is er geen oplossing voor de verwerving of gebruik van dit perceel, waardoor voortgang stopt. Daarnaast kijkt de VMM in 2024 met DVW een structurele oplossing voor een beperkt vismigratieknelpunt aan de duiker van de Dommel onder het Kanaal Bocholt-Herentals.

De provincie Limburg en de Watering De Dommelvallei bereiden ingrepen voor in **bovenlopen en zijlopen** voor binnen het Water-Land-Schapsproject. Voor het afwaartse deel van de Bollisenbeek wordt aangesloten op het VMM project. Hiermee wordt ook een stuw (vismigratieknelpunt) weggewerkt. Ingrepen stroomafwaarts Kenensdijk worden bemoeilijkt door beveractiviteit. Alternatieve ingrepen worden bekeken.

Stroomopwaarts de N73 (Dommelpark) is structuurverbetering over een lengte van ongeveer 900 meter op de Dommel gepland. Tussen Kloosterveld en de Steenweg op

Wijchmaal wenst men het project verder vorm te geven via kleinschalige structuurverbetering, door het inbrengen van dood hout. Provincie en watering de Dommelvallei bekijken dit verder.

Net stroomafwaarts de N73 te Peer/Hechtel-Eksel is een herstelproject van de Bollisenbeek gepland over een lengte van ongeveer 400 meter. Hiermee wordt ook een vismigratieknelpunt weggewerkt. Op basis van een voorontwerp zal in 2024 de uitvoering verder voorbereid worden zodat deze kan starten eind 2024-begin 2025.

In 4 andere zones op de Bollisenbeek en de Dommel is binnen het lopende Water-Land-Schapsproject het doel om drainagepeilstijgingen van de waterlopen en beekstructuurverbetering na te streven. Dit door te werken met lokaal materiaal (dood hout, lokale grondoverschotten, ...). Momenteel worden de mogelijkheden nagegaan door de provincie en de watering en men hoopt zoveel mogelijk maatregelen tegen eind 2025 getroffen te hebben.

Om de verschillende projecten op lokale waterlopen te realiseren blijft de personeelscapaciteit een groot knelpunt. Het vertrek van de projectcoördinator bij de watering De Dommelvallei voor het waterlandschapsproject in 2023 zorgde voor bijkomende vertraging. Ondertussen is een nieuwe coördinator gestart.

➔ Aanpak emissies vanuit de landbouwsector

Hoever staan we / wat staat er te gebeuren

In 2022 is PVL vzw in de afstroomgebieden van Dommel en Warmbeek gestart met een **adviescampagne voor landbouwers** ter verbetering van de waterkwaliteit via een geïntegreerde aanpak ([7B D 0094](#)). Op basis van checklists wordt een persoonlijke bedrijfsdoorlichting gemaakt voor het detecteren van knelpunten van (afval)waterstromen op landbouwerven. Eenmaal deze in kaart zijn gebracht, worden concrete handvaten aangereikt om dit te voorkomen aan de hand van de best beschikbare technieken (BBT).

Het project focust eveneens op het verbeteren van de landbouwbodems om het vochthoudend vermogen op te krikken. Om te vermijden dat waardevolle nutriënten verloren gaan, kan de landbouwer initiatieven nemen om het gehalte aan organische stof op te krikken. Daardoor is er waterconservering en vermindering van de nutriëntenemissie.

In februari 2024 waren er 45 inschrijvingen (vnl. rundvee) voor persoonlijk bedrijfsadvies door PVL, verspreid over Hamont-Achel, Hechtel-Eksel, Peer en Pelt. In totaal werden 109

knelpunten waargenomen wat overeenkomt met 2 à 3 per bedrijf. Er waren hierbij ook 10 bedrijven waar geen knelpunten zijn waargenomen. Het betreft dan vooral andere bedrijven dan rundvee. Gemiddeld betreft het 3 knelpunten per bedrijf, met de meest voorkomende knelpunten: geen veegschoon erf, foutief gebruik van first flush, verouderde sleufsilos, geen correcte opvang spoel- en reinigingswater, geen opvang bij kalverhutten, vervuilde koepaden.

Het project loopt tot medio 2024 en wordt getrokken door PVL vzw, i.s.m. de Bodemkundige Dienst, Hamont-Achel, Peer, Pelt en Hechtel-Eksel. Het project is ook opgenomen in het riviercontract Dommel. Aansluitend wordt het thema van 'erfsappen' breder opgepakt in het **demonstratieproject "BESS: Bedrijfsadvies Erf- en silosappen"**. Dit project wordt getrokken door PVL vzw, met als partners Inagro en Hooibeekhoeve en loopt van 01.03.2023 – 28.02.2025.

Voorbeeld van weglopende silosappen en een vervuild landbouwerf

Daarnaast wordt in Peer ook geëxperimenteerd met **end of pipe technieken** door PVL vzw om nitraten weg te vangen in landbouwgebied. Er wordt een bioreactor gebouwd in het bovenstrooms gebied van de Dommel. In 2024 is een wetland bij wijze van proefproject in aanbouw.

➡ Waterschaarste en verdroging tegengaan in landbouwgebied

Er lopen verschillende projecten en initiatieven die inzetten op het verbeteren van waterconservering en de afbouw van klassieke drainage [SB C 0035](#). Onder meer via het goedgekeurde Waterlandschapsproject voor een klimaatrobuuste Dommelvallei. Er worden allerhande maatregelen genomen in het buitengebied: verondiepen van grachten, plaatsen van stuwen, een aangepast maaibeheer op maat... Dit wordt in 2024 en komende jaren verder gezet. Daarnaast zijn er nog andere projecten lopende in het gebied.

Wat staat er te gebeuren

Stad Peer zet in op vernatting en verhogen infiltratie langs de Kleinbeek. De grondverwerving gebeurde in 2023. De aanleg van **een wetland** als doorstroommoeras is voorzien binnen het waterlandschapsproject met PVL. De zone kan meeliften in een educatief luik vanuit het Dommelhuis.

Voor het waterlandschapsproject heeft Watering De Dommelvallei een kaarttoefening gemaakt voor mogelijke **stuwen** in wateringgrachten. Nu wordt ingezet op het winnen van draagvlak bij de aangelanden. Als er een akkoord is, zal de vergunningsprocedure worden opgestart. Aanvullend worden stuwen door de watering geplaatst i.k.v. het PDPO project **Klimaatrobuuste Landbouwgebieden** i.s.m. Provincie Limburg.

Het project '**Van Landbouw tot Waterbouw**' (Boerennatuur Vlaanderen) liep af in 2022. Het kreeg een vervolg via het project **Limburgse Landbouw, Vlaamse Waterbouw** (tot begin 2025 via het fonds Proeftuinen Droogte). De focus ligt op het omvormen van klassieke drainages tot peilgestuurde drainages, het plaatsen van stuwen en dempen van grachten. De focus ligt nu in Siberië, Peer (bovenloop Dommel, Heidelossing, Bollisenbeek) en de bovenloop van de Warmbeek.

Project Digistuw helpt het doordacht regelen van het peil van de landbouwstuwjes door de stuwen en het beheer te digitaliseren. Dit gebeurt door een combinatie van sensoren, remote sensing data, modellen en slimme algoritmes, gevisualiseerd via een dashboard. Dit project is in 2023 opgestart en loopt t.e.m. 2025. Men mikt op minimaal 40 nieuwe stuwjes in 3 wateringengebieden (De Dommelvallei, De Vreenebeek en Het Grootbroek). Het wordt uitgevoerd door PVL, Boerennatuur Vlaanderen, SumAqua en watering De Dommelvallei i.s.m. lokale landbouwers.

Het **onderzoeksproject 'Stuwviewer met impact'** draagt verder bij tot inzichten. Door het strategisch plaatsen van regelbare stuwen in (de haarvaten van) het Vlaamse grachten- en bekenstelsel kan dit waterloppennetwerk fungeren als buffer- en infiltratiezone voor

kostbaar hemel- en oppervlaktewater. Dit kan mee een antwoord bieden op de dalende Vlaamse grondwatertafels. Het inzicht helpt tot een betere stuwregime en verschaft inzicht tot impactmodulering van de bijdrage tot de grondwatertafel. Het project resulteert in een kaart voor de volledige Antwerpse en Limburgse Kempen + Vlaamse Zandstreek. De impactmethodologie wordt toegepast in 3 pilootgebieden. Voor Limburg is dit 'Siberië' (Peer, vlak boven schietveld Houthalen).

Het project van de Bodemkundige Dienst van België, KULeuven en Boeren natuur Vlaanderen loopt tot medio 2026. Stad Peer ondersteunt dit initiatief via het interregproject Weerbaar Dommelland (2024-2027).

In het algemeen is de ervaring dat de uitrol voor het plaatsen van stuwen in alle projecten in het Maasbekken sterk vertraagd wordt of tot stilstand komt door de procedure tot omgevingsvergunning voor elke stuw. Ook het omgevingsloket maakt het moeilijk tot onmogelijk om efficiënt vergunningen aan te vragen voor een cluster aan stuwen (vb. verspreid binnen 1 gemeente). Gemeenten behandelen de dossiers bovendien verschillend. Al dan niet met een openbaar onderzoek en met het opleggen van een ecohydrologische studie. In se betreft het nochtans een positieve flexibele ingreep voor het watersysteem, die steeds regelbaar is. De initiatiefnemers vragen een aangepast beleid en versoepelde procedure voor het plaatsen van stuwen in perceelgrachten en wateringgrachten.

➡ Infiltratie en waterconservering bevorderen in natuurgebieden

Er lopen verschillende projecten en initiatieven die inzetten op het verbeteren van waterconservering en de afbouw van klassieke drainage ([4B_B_0341](#)). Onder meer via het goedgekeurde **Waterlandschapsproject voor een klimaatrobuuste Dommelvallei** worden allerhande maatregelen genomen in het buitengebied: verondiepen van grachten, plaatsen van stuwen, een aangepast maaibeheer op maat... Dit wordt de komende jaren verder uitgewerkt.

Wat staat er te gebeuren

Op basis van de ecohydrologische studie die werd uitgevoerd (ANB-INBO) werd een selectie gemaakt van 130 **grachten op percelen van Natuurpunt en ANB die zullen worden gedempt**. Het gaat over zones langs de Dommel van Peer tot de Wedelse Molen, de Peerderloop, de Holvenloop ('t Plat),... Er zullen ook een tiental vijvers worden aangepakt langs de Bollisenbeek. Natuurpunt verkreeg eind 2023 hiervoor personeelondersteuning en bijkomende financiering via het project: *Peat Pals for LIFE*.

Eerste uitvoeringswerken starten in 2e helft van 2024. Specifiek voor het Hageven wordt in 2024 bekeken of een bijkomende ecohydrologische studie aan de orde is.

Natuurpunt Pelt zet ook in op een **omvorming** van het dennenboscomplex **Lindelbos** naar meer loofhout en rijke strooisellagen. Dit zal meer infiltratie toelaten en zo het aanvullen van de grondwatertafel. In 2024 zal hiervoor het natuurbeheerplan ingediend worden, waarna de werken kunnen starten.

Departement Omgeving heeft een quick scan laten uitvoeren waarin de problematiek van de verdrogende werking van de N74 in kaart wordt gebracht. Hierin staan ook aanbevelingen voor verder onderzoek en mogelijke maatregelen die genomen kunnen worden. De quick scan werd afgerond midden 2023, maar verderzetting is onduidelijk.

➡ Overstromingsrisico's in het centrum van Pelt verminderen

Hoever staan we

Begin 2024 werd het bufferbekken opnieuw helemaal gevuld en werd wateroverlast in het centrum van Pelt nipt vermeden. De VMM analyseerde in 2020 mogelijke maatregelen om de buffercapaciteit in de vallei van de Dommel te vergroten. Een verhoging van het vulpeil blijkt effectiever te zijn dan een verdieping/uitgraving van het wachtbekken of de aanleg van een bijkomend wachtbekken stroomopwaarts.

In het centrum van Neerpelt bevinden zich enkele constructies en vernauwingen die ongewenste opstuwing veroorzaken. De VMM analyseerde de mogelijke maatregelen ter hoogte van deze kritische locaties en stelde een aantal ingrepen voor:

- een hoogwaterbypass met vispassage realiseren aan de molenstuw ter hoogte van de Slagmolen.
- de doorvoersectie vergroten door oevers en bruggen aan te passen ter hoogte van de WiCocampus in Neerpelt. De bruggen werden ondertussen al aangepast.
- de brugsectie van de brug aan de Koning Albertlaan optimaliseren. Dit wordt besproken met AWV.
- de doorvoersectie vergroten door de oevers aan te passen stroomafwaarts van de Koning Leopoldlaan.

Wat staat er te gebeuren

VMM voerde in 2023 een technische haalbaarheidsstudie uit in functie van het verhogen van het vulpeil aan het wachtbekken in Pelt. Deze ingreep is als maatregel meegenomen in

het Interreg project Weerbaar Dommelland (2024-2027) voor uitvoering. Voor de hoogwaterbypass aan de Slagmolen loopt momenteel een stabiliteitsstudie. Aansluitend zal het overleg met de betrokken partijen opgestart worden om te komen tot een ontwerp en uitvoering.

Met AWV vond in 2023 een overleg plaats en zij zullen voor de brugsectie aan de Koning-Albertlaan de ruiming bekijken.

De laatste jaren is het wachtbekken in Pelt regelmatig helemaal gevuld.

De provincie Limburg engageert zich om deze planperiode verder te onderzoeken waar er nog water gebufferd kan worden op waterlopen van de tweede categorie. Het gaat onder meer over de Holvenloop, Eindergatloop, de Bollisenbeek en de bovenloop van de Dommel. Waar mogelijk wordt de buffering gecombineerd met hergebruik en infiltratie. Op de Holvenloop kan mogelijk nog water gebufferd worden ter hoogte van enkele dwarswegen, zoals de Astridlaan, de Loksvaartdijk, de Steenvaartdijk en de Neuserdijk. Daarvoor is een modelleringsstudie nodig. Hiervoor loopt momenteel de aanwerving van een hydroloog binnen de afdeling waterbeheer van de provincie Limburg.

➡ Uitbouw en optimalisatie saneringsinfrastructuur

Wat staat er te gebeuren

Er lopen meerdere rioleringsprojecten in dit afstroomgebied die uitvoering geven aan generieke acties voor optimalisatie en verdere uitbouw van de saneringsinfrastructuur [7B J 0056](#) en [7B I 0119](#).

Peer:

- Fluvius koppelt in 2024 het regenwater af in het centrum van Peer, onder meer in de Bomerstraat, de Zuidervest en de Kloosterstraat.
- De overstortwerking op de Peerderloop zal minderen door op verschillende locaties afkoppelingsprojecten uit te voeren o.a. aan het industrieterrein Bokt (2023). Het Aquafin project 'Op de Kippen' is opgedragen via het OP2023. Het projectplan werd opgemaakt en engagementen worden in 2024 afgeklopt, waarna de ontwerpfase kan aanvangen. Het wordt afgestemd (hydraulisch) op gemeentelijke projecten.
- De optimalisatie van de overstorten aan RWZI Peer is ook opgedragen aan Aquafin via het OP2023. Engagementen worden in 2024 afgeklopt waarna de ontwerpfase kan aanvangen. Uitvoering samen met Fluvius en de stad Peer (fietspadendossier). Het gemeentelijk dossier voor Dijkerstraat werd goedgekeurd op GIP2024.
- Verder zijn er nog enkel afkoppelingsprojecten in het vizier voor Peer: in Wauberg, Bovenlinde, Grotstraat en de Steenweg op Linde.

Lommel:

- Er komt een herinrichting van de Ringlaan met aanleg van gescheiden stelsel. De AWV heeft de Mer-ontheffing ondertussen in orde en de vergunning opnieuw ingediend. Uitvoering start in 2025.
- RWZI Lommel wordt uitgebreid van 33000IE naar 42000IE en er zal een nageschakelde zuivering worden geplaatst. Dit project is via het OP2023 opgedragen en is opgenomen in het uitvoeringsplan van Aquafin. In 2023 werd na analyse beslist om de uitbreiding te realiseren binnen de terreinen van Aquafin, waardoor een RUP niet aan de orde is. In 2024 wordt een studiebureau aangesteld.

Een groot knelpunt hier is dat de capaciteit van de Eindergatloop bereikt is en geen bijkomend effluent kan ontvangen. Een rechtstreekse (gedeeltelijke) lozing van het

effluent in de Zuid-Willemsvaart zou een oplossing kunnen zijn. Die piste wordt verder onderzocht in 2024. Dit project is zeer dringend voor Aquafin om de goede werking te garanderen.

- De eigenaarschapsstudie in Lommel zal nog in 2023 kunnen opgestart worden, maar afronding is zeker niet voor begin 2025. Deze studies bekijken de bestaande toestand en de knelpunten (hydraulisch) en van daaruit zal dan opgebouwd worden naar een geplande toestand. Het is de bedoeling om te komen tot een reeks van projectvoorstellen die een goed werkend rioleringsstelsel moeten kunnen realiseren.

Pelt:

- Eigenaarschapsstudie in Pelt is lopende en kan mogelijks tegen 2024 afgerond worden.

- Fluvius en Pelt zetten nu al sterk in op verschillende afkoppelingsprojecten. Het Markplein in Neerpelt werd in 2023 heraangelegd met infiltratievoorziening en meer groen. In 2024 start het ontwerp voor een blauw-groene herinrichting van het Kerkplein. Uitvoering hiervan is voorzien binnen het interregproject *Weerbaar Dommelland*. Verschillende projecten, waaronder de Willem-II straat, zijn in voorbereiding voor afkoppeling van de verhardingen in het openbaar domein. Het betreft een meerjarenplanning. Voor Grote Heide werd subsidie verkregen via het GIP 2023/1 en dit afkoppelingsproject start in 2024. Voor wijk Boseind is een studie opgestart.

- De komende jaren wordt stapsgewijs de afkoppelingen binnen Nolimpark voorbereid en uitgevoerd. Hiervoor is een ruimtelijke visie reeds uitgewerkt die is opgenomen in het ruimtelijk beleidsplan van 2023. Een aanvraag voor VLAIO subsidie werd in 2023 verkregen voor de uitbouw van een eerste gezamenlijke hemelwateropvang i.f.v. buffering en hergebruik. Ook is er al een afkoppelingsproject in de Fabriekstraat voorzien met vrij liggende fietspaden, meer groen en ontharding, Men wenst hierbij ook het capaciteitsprobleem van de Eindergatloop te reduceren via een nieuwe RWA verbinding en extra online buffering. De nieuwe RWA-verbinding in de Fabriekstraat geeft de kans om toekomstig stroomopwaarts hemelwater aan te sluiten. Subsidies werden via GIP 2023/1 verkregen en ontwerp wordt in 2024 opgemaakt.

Openleggen van de Eindergatloop en verhogen buffervolume (actie [6 B 0014](#)).

Wat staat er te gebeuren

De gemeente Pelt, stad Lommel en provincie Limburg willen het capaciteitsprobleem van de Eindergatloop aanpakken. Momenteel is er wateroverlast aan Lommel Barrier.

Rekening houdend met afkoppeling van Nolimpark en uitbreiding RWZI Lommel, is er bijkomende capaciteit op de Eindergatloop nodig. De actie omvat 2 delen. Enerzijds het openleggen van de Eindergatloop en het aanleggen van een bergings- en infiltratiebekken op de Eindergatloop stroomafwaarts van de Fabriekstraat in Lommel. Anderzijds wordt verder afwaarts gewerkt aan de doorstroomcapaciteit van de Eindergatloop op de bedrijventerreinen. In 2024 start de uitvoering voor het openleggen, met aanleg van bufferbekken stroomafwaarts de Fabriekstraat.

Stroomopwaarts bij de samenvloeiing van de Einderloop en de Eindergatloop wordt ook een bufferbekken voorzien. Dit gaat samen met een gemeentelijk rioleringsproject. Hiervoor loopt de grondverwerving. Uitvoering start waarschijnlijk in 2025.

Het Dommelhuis in Peer

Wat staat er te gebeuren

Stad Peer, de landbouwsector, Werkgroep Isis, watering De Dommelvallei en Bosland ontwikkelden samen het **Dommelhuis** in Peer, dat in juni 2023 werd geopend. Het Dommelhuis is in de eerste plaats een ontmoetingsruimte voor de verschillende sectoren die de open ruimte beheren. Tegelijk is het een regionaal bezoekerscentrum en een rustpunt op fiets- en wandelroutes. In het Dommelhuis is er plaats voor lokale initiatieven, tentoonstellingen en educatieve projecten die links leggen tussen water, omgeving, natuur, landbouw, techniciteit en bewustwording.

De educatieve invulling van het Dommelhuis richt zich vooral op kinderen en jongeren. Maar ook naar volwassenen wordt het verhaal gebracht van een geïntegreerde benadering van water, landbouw en natuur. In 2023 plaatste de VMM een multiparametersonde bij de limnograaf op de Dommel nabij het Dommelhuis. Data van waterkwaliteit- en kwantiteit zijn ontsloten via waterinfo.be en te gebruiken binnen o.a. STEM vakken.

Vanuit het bezoekerscentrum Dommelhuis in Peer wordt nog een educatieve wandeling door het valleigebied uitgewerkt. Naast de wandelroute staan infoborden en spelelementen die de aandacht van de wandelaar op het verhaal van het Dommelhuis richten. Lokale Boslandpartners ontwikkelden in het wandelgebied Mullemer Bemden al een **Dommel-expeditie** rond bushcraft en waterbeleving.

➡ Een blauw-groen lint door Pelt

Hoever staan we

De VMM en de gemeente Pelt klopten samen een ruimtelijke visie af voor de Dommel tussen de Herenterdijk en het kanaal Bocholt-Herentals. In dat stedelijke gebied gaat bijzondere aandacht naar het opwaarderen van **de Dommel als groen- blauwe ecologische verbinding**, de waterbergende capaciteit van de vallei, het potentieel voor verkoeling, de belevingswaarde van de Dommel en mogelijke verbindingroutes voor voetgangers en fietsers. Binnen deze ruimtelijke visie werden zeven actiegebieden geselecteerd.

Wat staat er te gebeuren

De implementatie zal stap voor stap gebeuren, afhankelijk van prioriteiten en budgetten van (beide) partijen (gemeente en VMM). De studie voor klimaatbestendige aanpassing aan het Kerkplein wordt in 2024 opgestart door Pelt. Ontwerp en uitvoering zijn onderdeel van het Interreg-project *Weerbaar Dommeland* (2024-2027). Naast vergroening en ontharding zal hier sterk ingezet worden op het vergroten van de belevingswaarde van het water met meer ruimte voor de Dommel.

Warmbeek

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Warmbeek is een speerpuntgebied klasse 2. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2027. De focus ligt op de aanpak van de overstorten naar de Warmbeek en het beperken van nutriëntenemissies vanuit de landbouw. Optimalisaties aan beekstructuur in de bovenlopen is een meerwaarde.

wateroverlast

Het overstromingsrisico (getroffen personen) is laag. Er zijn geen kritieke fluviale overstromingen.

watertekort

Er wordt ingezet op een klimaatrobuust beekdallandschap Warmbeek-Tongelreep. Dit betekent een verdere transitie naar een robuust landschap, zowel binnen als buiten de bebouwde zones. Dit gebeurt door verschillende maatregelen en projecten. De gemeenten engageren zich vanaf 2021 t.e.m. 2030 via de lokale energie en klimaatplannen (LEKP) tot 1 m² ontharding per inwoner en 1 m³ extra opvang van hemelwateropvang voor hergebruik en buffering.

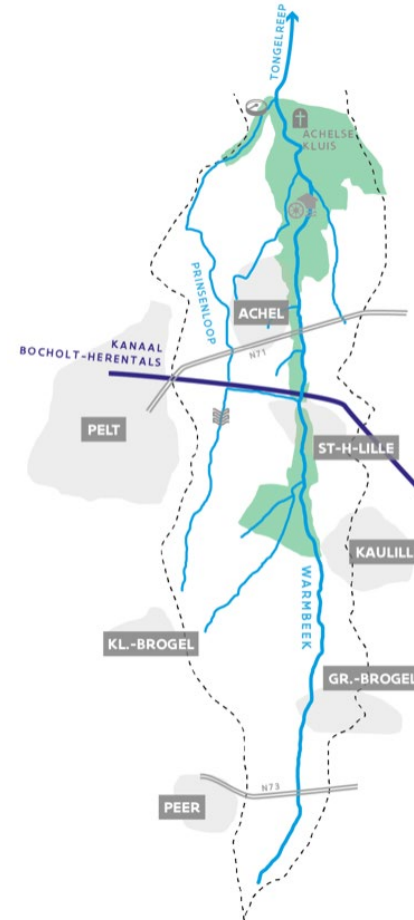

waterbeleving

Er zijn verschillende recreatieve paden en zones van waterbeleving langs de Warmbeek, zoals aan de Bevers. Hier wordt verder aan gewerkt, o.a. aan de Achelse Kluis die als toeristische toegangspoort dient voor het gebied Groote Heide.

Meer info: bekkenspecifiek deel Maasbekken

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Eind 2013 startte het bekkensecretariaat Maasbekken het gebiedsgericht overleg voor de Warmbeek op. Dit is één van de eerste integrale waterprojecten in Vlaanderen. Hierin nemen o.a. volgende partners deel: de 4 gemeenten, de riool- en waterbeheerders, sectororganisaties, Vlaamse administraties,... Initieel lag de focus op de KRW doelen en het reduceren van de (beperkte) wateroverlast. De laatste jaren zijn ook watertekort en waterbeleving een thema geworden. Op regelmatige basis leggen partners hun projecten en initiatieven bij elkaar om de dynamische actielijst bij te sturen en onderling af te stemmen.

Sinds 2020 is er bijkomend een grensoverschrijdende samenwerking opgezet tussen dertien bestuurlijke partijen om het grensoverschrijdende beeklandschap van de Warmbeek-Tongelreep weerbaarder en veerkrachtiger te maken voor de toekomst. Hierbij staan 3 thema's centraal:

- Een klimaatrobuust beeklandschap met een duurzaam waterbeheer, klimaatadaptatie en beeklandschapsontwikkeling
- Verbinding van natuurgebieden
- Verbeteren van de (be)leefbaarheid van het gebied

In 2022 heeft dit geleid tot de ondertekening van een samenwerkingsconvenant door provincie Noord-Brabant (NL), provincie Limburg (BE), de Vlaamse Milieumaatschappij, waterschap De Dommel, watering De Vreenebeek, natuurgrenspark De Groote Heide, gemeentes Eindhoven, Hamont-Achel, Pelt, Valkenswaard, Waalre, Bocholt en Peer. Dit resulteert in een gezamenlijk grensoverschrijdend uitvoeringsprogramma, een platform voor informatie- en kennisuitwisseling en de basis voor gemeenschappelijke projecten.

Deze grensoverschrijdende samenwerking heeft geleid tot het indienen van een aanvraag voor het Interregprogramma Vlaanderen-Nederland. Het project Weerbaar Dommeland werkt aan een klimaatrobuust landschap voor Dommel en Warmbeek. Het start in 2024 en duurt 3 jaar. Deelnemende partners zijn: VMM, provincie Noord-Brabant, Waterschap De Dommel, Eindhoven, Valkenswaard, Pelt, Peer en Stichting Eindhovens Museum.

Meer info: maasbekken.be/warmbeek en het [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#).

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

🔄 Terugdringen van overstortwerking

Bij een behoorlijke basiswaterkwaliteit neemt het belang van de overstorten toe, als bedreiging voor het halen van de biologische kwaliteitsdoelen. Het Interregproject IMPAKT (2018-2021) deed onderzoek naar de effecten van overstorten in het gebied van Warmbeek en Dommel. Overstortwerking in deze waardevolle waterloop leidt tot lage zuurstofconcentraties gedurende een aanzienlijke periode. Deze effecten reiken ver stroomafwaarts. Het is daarom cruciaal om de druk van overstorten weg te werken in speerpuntgebieden via optimalisatie van de saneringsinfrastructuur [7B_J_0055](#).

Hoever staan we

Via het optimalisatieprogramma werd in 2016 een project gedefinieerd voor het optimaliseren van 3 overstorten in het gebied: Slipstraat, Lillerbaan en Kaullillerweg. Aan de Slipstraat in Achel wordt de drempel opgetrokken en een bergbezinkingsbekken gebouwd van 610m³ in combinatie met verdere nazuivering in een ontvangende gracht. De werken werden in 2023 afgerond. Voor de Kaullillerweg volgt de optimalisatie na verdere afkoppeling van hemelwater in gemeentelijke strengen (Pelt). Hiervoor is aanbesteding eind 2024 voorzien. Voor de Lillerbaan dient eerst de afkoppeling in Oude Hostieweg en Biesenkampweg (Bocholt) te gebeuren, maar deze werken werden uitgesteld naar 2025.

Wat staat er te gebeuren

In het gebied zijn daarnaast nog 2 frequent werkende overstorten: het overstort bij RWZI Achel aan de grens en het overstort in de Jos Verlindenstraat op de Prinsenloop in Pelt. Het zuiveringsgebied Achel kampt ook met ernstige verdunning van het afvalwater.

Aquafin engageert zich om oplossingen voor beide knelpunten te definiëren. Gezien de grote verdunningsproblematiek maakte Aquafin in 2022-2023 een 'herstelprogramma' in functie van latere hervergunning van de RWZI Achel. Hieruit komen diverse knelpunten van verdunning naar voor in het (gemeentelijk) stelsel. Inhoudelijk draagt deze analyse ook bij tot het in opmaak zijnde hemelwater- en droogteplan van Hamont-Achel dat in 2023 wordt afgeklopt. Voor Overpelt en Hamont-Achel liep ook een eigenaarschapsstudie in 2023. In 2024 wordt met partners bekeken welke concrete maatregelen volgen.

De gemeenten Hamont-Achel en Pelt zetten verder in op afkoppelingsprojecten. Pelt engageert zich onder meer voor de afkoppeling van de verhardingen in het openbaar domein in Grote-Heide. Dit subsidiedossier werd goedgekeurd in 2023 en gaat in 2024 van

start. Hoewel gelegen in het afstroomgebied van de Dommel ligt het binnen het zuiveringsgebied van RWZI Achel en speelt het in op de verdunningsproblematiek hier.

Na jarenlange stilstand werd in 2023-2024 kreeg in Hamont-Achel t.h.v. Achel Statie en Beukenlaan een groot afkoppelingsproject een doorstart, waarmee overstortwerking aan de RWZI zal afnemen.

🔄 Pro-actieve aanpak erfsappen

Hoever staan we

In de afstroomgebieden van Dommel en Warmbeek werd via een LEADER project een adviescampagne voor landbouwers gestart rond erfsappen (7B_D_0095). Hierbij wordt een persoonlijke bedrijfsdoorlichting gemaakt voor het detecteren van knelpunten van (afval)waterstromen bij landbouwbedrijven. Eenmaal deze in kaart zijn gebracht worden concrete handvaten aangereikt om dit te voorkomen aan de hand van de best beschikbare technieken (BBT's).

Het project focust eveneens het verbeteren van de landbouwbodems om het vochthoudend vermogen op te krikken. Om te vermijden dat waardevolle nutriënten verloren gaan, kan de landbouwer initiatieven nemen om het gehalte aan organische stof op te krikken en zowel aan waterconservering te doen als nutriëntenemissie te minderen.

In februari 2024 waren er 45 inschrijvingen (vnl. rundvee) voor persoonlijk bedrijfsadvies door PVL verspreid over Hamont Achel, Hechtel-Eksel, Peer en Pelt. In totaal werden 109 knelpunten waargenomen wat overeenkomt met 2 à 3 per bedrijf. Er waren hierbij ook 10 bedrijven waar geen knelpunten zijn waargenomen. Het betreft dan vooral andere bedrijven dan rundvee. Gemiddeld betreft het 3 knelpunten per bedrijf, met de meest voorkomende knelpunten: geen veegschon erf, foutief gebruik van first flush, verouderde sleufsilo's, geen correcte opvang spoel- en reinigingswater, geen opvang bij kalverhutten, vervuilde koepaden.

Het LEADER-project loopt tot medio 2024 en wordt getrokken door PVL vzw, i.s.m. de Bodemkundige Dienst, Hamont-Achel, Peer, Pelt en Hechtel-Eksel. Aansluitend wordt het thema van 'erfsappen' breder opgepakt in het **demonstratieproject "BESS: Bedrijfsadvies Erf- en silosappen"**. Dit project wordt getrokken door PVL vzw, met als partners Inagro en Hooibeekhoeve en loopt van 01.03.2023 – 28.02.2025.

➡ Verbeteren van de beekstructuur

Hoever staan we

Een rijke beekstructuur draagt bij aan de natuurlijke variatie aan biotopen. Deze biotopen zijn nodig om voldoende plant- en diersoorten te kunnen herbergen, noodzakelijk voor een goede ecologische toestand van de KRW.

Met de hermeandering in 2022, herstelde de VMM de natuurlijke waterberging in de vallei en werden typische beekhabitats voor een soortenrijke fauna en flora gecreëerd. Dit gebied functioneert opnieuw als een overstroombare vallei die extra water buffert en bijgevolg bijdraagt aan een klimaatrobuust landschap. Met de hermeandering is actie [4B E 0354](#) uit het SGBP afgerond. Naar beekstructuur zijn er geen grote knelpunten meer in het gebied. De vismigratieknelpunten zijn opgelost en de Warmbeek 1e cat. kent grotendeels een natuurlijk karakter. Met een beperkt beheer zet VMM verder in op de ecologische optimalisatie en natuurlijk herstel van de Warmbeek.

In 2024 werd binnen het IWP Warmbeek een werksessie gehouden door provincie Limburg om samen met lokale partners verder te zoeken naar kansen voor verbetering in beekstructuur en waterconservering ([8A E 0385](#)). Dit leverde heel wat ideeën op die in 2024 en 2025 verder bekeken worden.

➡ Waterconservering verbeteren binnen natuurgebieden

Om te komen tot een klimaatrobuust landschap en het herstellen van de grondwatertafel, dient ingezet te worden op onthardingsprojecten in bebouwde zones. Ook de sponswerking van de bodem in het buitengebied moet hersteld worden (actie [5B C 0026](#)). Water vasthouden en infiltratie bevorderen in natuur- en landbouwgebied is cruciaal.

Wat staat er te gebeuren

Begin 2024 is door ANB het **venherstel aan de Achelse Kluis gestart**. Hier kwam historisch een groot vennencomplex voor dat momenteel zwaar verdroogd is door een grachtenstelsel i.f.v. vroegere productiedoelen. Er zal ongeveer 7 km aan drainagegrachten gedempt worden in functie van 80 ha grondwaterafhankelijke natuur. Zo kan het water langer worden vastgehouden waardoor er ook meer water kan infiltreren.

Overzicht van de ingrepen binnen het BLUE DEAL project van ANB aan de Achelse Kluis.

Het BLUE DEAL project bestaat er in om de bestaande afwatering weg te werken en het voedselrijke slib van de vennen te verwijderen. In de omliggende zone van de vennen, wordt de voedselrijke (land)bouwvoor (waar nodig) mee afgegraven aangezien dit anders het ven opnieuw eutrofiëert.

➡ Waterconservering verbeteren binnen landbouwgebieden

Om te komen tot een klimaatrobuust landschap en het herstellen van de grondwatertafel dient ingezet te worden op onthardingsprojecten in bebouwde zones. Ook moet de sponswerking van de bodem in het buitengebied hersteld worden (actie [5B C 0026](#)). Water vasthouden en infiltratie bevorderen in natuur- en landbouwgebied is cruciaal.

Hoever staan we

Boerennatuur Vlaanderen heeft i.s.m. Pelt, Hamont-Achel, Peer en Bocholt, PVL Bocholt en de wateringen Het Grootbroek en De Vreenebeek verschillende initiatieven lopen in functie van waterconservering. Zo werden afgelopen jaren in deze gemeenten landbouwstuwjes geplaatst en klassieke drainage omgevormd naar peilgestuurde drainage. De komende jaren worden deze en gelijkaardige maatregelen ook verder uitgerold.

Wat staat er te gebeuren

Het **project Limburgse Landbouw, Vlaamse Waterbouw (Proeftuin Droogte project)** haakt in op de potenties tot waterberging die werden geïnventariseerd binnen de gemeenten Hamont-Achel, Bocholt, Peer en Pelt. Verschillende klassiek gedraineerde percelen worden omgevormd tot peilgestuurd gedraineerd terrein. Aansluitend wordt op strategische locaties het (ver)plaatsen of herstellen van stuwjes doorgevoerd. Op die manier worden de deelbekkens 'Dommel', 'Warmbeek' en 'Noordoost Limburg' beter gewapend tegen zowel wateroverlast als droogte. Het project loopt tot januari 2025.

Voorbeeld van een landbouwstuw in een gracht in combinatie met inlaat voor subirrigatie.

Het **project Prinsenloop** beoogt een bottom-up gedragen optimalisering van watergebruik uit het volledige traject van deze waterloop in functie van de droogtebestrijding. In hoofdzaak werden enkele stuwconstructies op de Prinsenloop en de herinrichting van het gebied Buitenheide uitgevoerd, waardoor bevoeiing met kanaalwater opnieuw mogelijk wordt. Ook op de Prinsenloop stroomopwaarts van het kanaal werden stuwjes geplaatst. Het project is afgerond medio 2023. Projectpartners zijn Boerennatuur Vlaanderen, Bodemkundige Dienst van België, Provincie Limburg, Regionaal Landschap Lage Kempen.

De watering De Vreenebeek **zal stuwjes plaatsen in de publieke grachten** binnen wateringgebied. Dit gebeurt i.k.v. het PDPO-project 'Waterrobuuste landbouwgebieden' getrokken door de Provincie Limburg. Het project loopt tot juni 2024.

Project DigiStuw helpt het doordacht regelen van het peil van de landbouwstuwjes: drainage beperken en water vasthouden wanneer mogelijk, en afvoeren wanneer te natte condities dreigen. Binnen dit project worden stuwen en het beheer ervan gedigitaliseerd door het combineren van sensoren, remote sensing data, modellen en slimme algoritmes, gevisualiseerd via een dashboard. Dit digitaal platform laat een volledig automatische en real-time sturing toe van stuwjes, maar geeft eveneens instructies aan lokale actoren voor een optimaal manueel beheer waarbij stuwjes in een groter gebied op elkaar afgestemd zijn. Deze duale inzetbaarheid vergroot het toepassings- en opschalingsvermogen van DigiStuw, en laat toe om ook bestaande (en goedkopere) handmatige stuwjes te integreren.

Dit project loopt t.e.m. april 2025 en wordt uitgevoerd door PVL, Boerennatuur Vlaanderen, SumAqua en de wateringen De Vreenebeek, Het Grootbroek en De Dommelvallei i.s.m. lokale landbouwers door het installeren van minimaal 10 sensoren en 40 bijkomende stuwjes. Het wordt o.a. uitgerold in het gebied van Warmbeek en Dommel. Stad Peer engageert zich tot verdere uitbreiding van het project via het Interregproject Weerbaar Dommelland (2024-2027).

Bosbeek en Witbeek

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Bosbeek en de Witbeek zijn een speerpuntgebied klasse 3. Het gebied heeft enkel nog natuurlijk herstel nodig om na 2027 de goede ecologische toestand te kunnen bereiken. Zowel op de Witbeek als op de Bosbeek speelt het probleem van eutrofiëring. Dit zal worden aangepakt door verdere optimalisaties en uitbouw van het rioleringsstelsel de komende jaren. Voor de Witbeek zullen ook maatregelen binnen de landbouwsector belangrijk zijn.

Voor een verder ecologisch herstel wordt de Witbeek de belangrijkste verbinding tussen de Maas en de natuurlijke bovenloop van de Bosbeek. Met deze keuze dienen slechts een beperkt aantal vismigratieknelpunten op de Bosbeek weggewerkt te worden tegen 2027. Voor de Witbeek zijn er nog 2 vismigratieknelpunten aan de orde, en verdere structuurverbeteringen in de bedding.

wateroverlast

Het overstromingsrisico (getroffen personen) is hoog. Het grootste risico doet zich voor in Neeroeteren centrum. Er worden tegen 2027 verschillende maatregelen genomen om het overstromingsrisico te reduceren.

watertekort

Verdroging is een algemeen probleem. Er wordt ingezet op verschillende (bron)maatregelen. Het project 'stroomdal Bosbeek' werd goedgekeurd voor subsidies vanuit de Lokale Gebiedsdeal Droogte (onderdeel van programma Blue Deal). Tegen 2026 zal worden ingezet op preventieve maatregelen in 4 projectzones om droogte-effecten te voorkomen. In 2023 worden de hemelwater- en droogteplannen voor Maaseik, Oudsbergen en As verder afgewerkt.

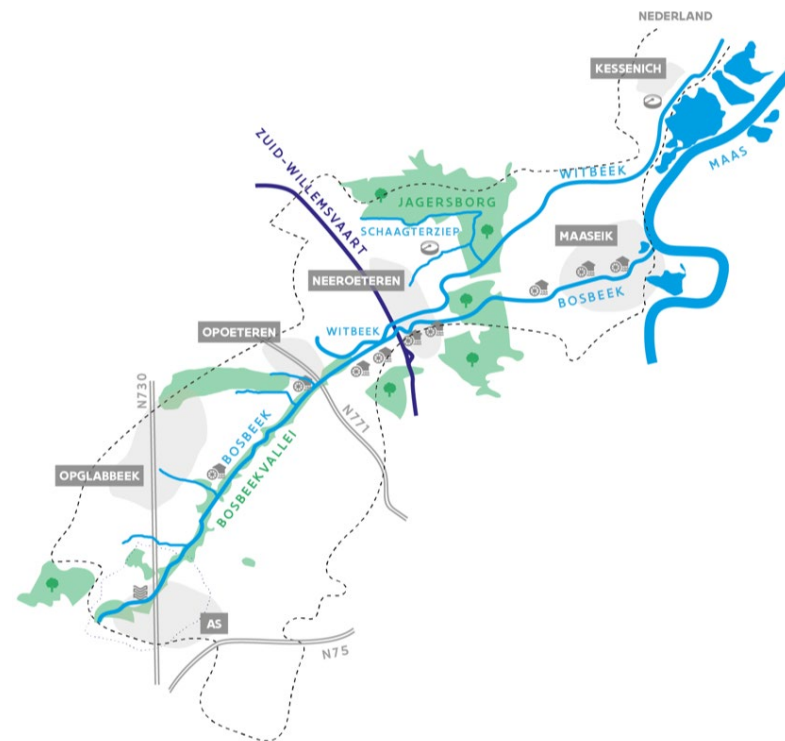

waterbeleving

Het project 'stroomdal Bosbeek' werd goedgekeurd voor subsidies vanuit de Lokale Gebiedsdeal Droogte. Tegen 2026 zal de ruimtelijke samenhang tussen de dorpskern en de vallei worden vergroot door het wegnemen van verharding en het vergroten van de zichtbaarheid van de waterloop. Dit zowel in het centrum van Opglabbeek als Opoeteren. Ook in Neeroeteren zal het waterelement een prominentere plaats krijgen in functie van beleving (o.a. uitbouw 'waterpoort' Nationaal Park Hoge Kempen).

Meer info: bekkenspecifiek deel Maasbekken

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Sinds eind 2016 organiseert het bekkensecretariaat Maasbekken het gebiedsgericht overleg over Bosbeek-Witbeek. Alle overheden en actoren die betrokken zijn bij het waterbeleid in de vallei van de Bosbeek en de Witbeek werden hiervoor uitgenodigd. O.a. gemeenten, waterbeheerders, rioolbeheerders, Vlaamse administraties, natuur- en landbouwverenigingen en het regionaal landschap zitten rond de tafel. Bij aanvang lag de focus op waterkwaliteit en wateroverlast. Sinds 2020 wordt het gebiedsproces uitgebreid met de thema's 'watertekort' en 'waterbeleving'

Ongeveer 1x per jaar leggen de partners hun projecten en initiatieven bij elkaar om de dynamische actielijst bij te werken en onderling af te stemmen.

Binnen het afstroomgebied lopen ondertussen ook 2 projecten in het kader van Lokale Gebiedsdeals Droogte (Blue Deal): Stroomdal Bosbeek (As, Opglabbeek en Opoeteren) en Verbindend Water (Neeroeteren). Beiden worden getrokken vanuit het Regionaal Landschap Kempen en Maasland, met o.a. participatie van de gemeenten.

🔗 **Meer info:** maasbekken.be/bosbeek-witbeek en [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

- ➔ **Aquafin gaat de overstortwerking terugdringen door de aanleg van een nieuwe collector en optimalisatie van de infrastructuur.**

Hoever staan we / wat staat er te gebeuren

De huidige **oude collector in de vallei** zorgt voor een verdunning van het afvalwater, grote overstortwerking en overstromingsrisico's. Daarom zal Aquafin een nieuwe collector aanleggen op de zuidflank van de Bosbeekvallei. Het is een zeer groot project dat opgedeeld wordt in 3 fasen. De eerste fase (Slagmolen tot Dorpermolen) werd goedgekeurd via het optimalisatieprogramma 2022. Het ontwerp van fase 1 wordt verwacht in 2024 en rekening houdend met MER procedure zal uitvoering niet voor 2026 aanvangen. Stad Maaseik engageert zich om wegeniswerken simultaan uit te voeren. Eveneens in dit project is de aanleg van een ontbrekende RWA-leiding in het centrum van Opoeteren en optimalisatie van overstorten aan de Diestersteenweg voorzien. Deze kunnen waarschijnlijk wel vroeger aanvangen. Verwacht wordt dat de volgende fasen van de collector, aansluitend op het uitvoeringsprogramma van Aquafin komen (actie [7B J 0066](#)). Voor fase 2 wordt in 2024 het projectdoel gedefinieerd.

Verschillende **quick wins** werden al uitgevoerd in het stelsel. Een belangrijke quick win die gepland staat voor uitvoering in 2024, is de aanpassing van de bypass aan het overstort in de Broekziepenstraat. Dit draagt aanzienlijk bij tot verminderde overstorten hier.

Overstort thv de Broekziepenstraat in Maaseik

Ondertussen lopen verschillende afkoppelingsprojecten in het gebied. In 2023 werd een subsidiedossier voor een afkoppelingsproject in het centrum van As goedgekeurd. In 2024 starten de voorbereidingen. Een belangrijk rioleringsproject is een project in Oudsbergen met o.a. Weg naar Opoeteren en Vinkenkantstraat. In 2024 werd hiervoor subsidie goedgekeurd. Dit sluit aan bij onthardingsinitiatief binnen project Stroomdal Bosbeek.

Tot slot is ook een hydraulische en biologische uitbreiding op **RWZI Kessenich** opgedragen via het optimalisatieprogramma 2023 (4500IE naar 5000IE). Aquafin heeft dit opgenomen op het nieuwe uitvoeringsprogramma. Dit project zal leiden tot minder overstortwerking op de Witbeek aan de RWZI in Kessenich en een hoger rendement van de afvalwaterzuivering. In 2024 zullen de mogelijke alternatieven (technisch, technologisch, uitvoeringstechnisch,...) verder afgewogen worden (haalbaarheidsfase). Het staat nog niet vast wanneer dit project in uitvoering zal gaan.

- ➔ **Verdere uitbouw van de rioolinfrastructuur van huishoudelijk afvalwater**

De zuiveringsgraad in het gebied is hoog. Toch zijn er nog verschillende huishoudelijke afvalwaterlozingen in de waterloop. Momenteel zijn verschillende gemeentelijke rioleringsprojecten in uitvoering of concrete voorbereiding. Een samenwerking tussen Fluvius en stad Maaseik, nl. in de Houwstraat, Kapelweg en Wurfdelderbroekweg. Aanleg van riolering in de Kapelweg is voor 2025 voorzien. Een vertragende factor voor het rioleringsproject in de Houwstraat, was de locatiebepaling en bijhorende grondverwerving voor de aanleg van de RWA bufferbekken. Uitvoering waarschijnlijk pas vanaf 2026.

Samen met het project van Javanastraat verbetert provincie Limburg in 2023 de bergingscapaciteit en inrichting van de Oude Beek in Maaseik ([8A E 0379](#)). De Oude Beek zal t.h.v. de Javanastraat in Aldeneik (Maaseik) verlegd worden naar het achterliggende landbouwgebied toe. Hierbij worden bepaalde delen van de Oude Beek die momenteel ingebuisd zijn, ook terug opengelegd waarbij ook een bufferbekken zal aangelegd worden. De optimalisatie van de verbindingsriolering Javanastraat zal eind 2025 door Aquafin aanbesteed worden.

- ➔ **De Vlaamse Milieumaatschappij zet in op een verlaagd overstromingsrisico**

Hoever staan we

In het SGBP 2022-2027 werd een overstromingsgebied aan de Broekziepenstraat afgebakend. De afbakening van dit GOG geeft uitvoering aan actie [6 F 0351](#). Dit gebied wordt alleen ingeschakeld als het centrum dreigt te overstromen. Er is echter nog verder onderzoek nodig naar de haalbaarheid, de terreinkenmerken en de manier waarop de berging wordt uitgebouwd. In 2023 werden bijkomend peilmeters geplaatst op Bosbeek

en Witbeek om hydrologische modellen te verbeteren. Het eigenlijke studiewerk zal aanvangen vanaf 2025. Complementair hiermee zal ook de debietsverdeling tussen de Bosbeek en Witbeek verder worden geoptimaliseerd.

Wat staat er te gebeuren

De vernauwing aan de Neermolen in Neeroeteren centrum zorgt voor opstuwing. Door een bredere doorvoer voor hoogwater rond de Neermolen aan te leggen, vermindert het overstromingsrisico. Ook krijgen de vissen in de Bosbeek hier meer bewegingsvrijheid. Het voorontwerp is afgerond. Nu moet eerst een stabiliteitsstudie (2024) gebeuren vooraleer het definitief ontwerp kan opgemaakt worden.

De Slagmolen (Oudsbergen) is een kritiek locatie voor wateroverlast omwille van overtopping van de Bosbeek stroomopwaarts van de molen. Door een hoogwaterdoorvoer in het laagste punt van de vallei aan te leggen, in combinatie met een beperkte dijklichaam langs de Molenweg, is een verhoogde doorvoer bij piekdebieten mogelijk rond de molen. Tegelijk zal deze omleiding in het laagste punt vismigratie mogelijk maken. Ook bij de Dorpermolen zal extra waterberging gecreëerd worden in combinatie met de oplossing van het vismigratieknelpunt. In 2023 werd het ontwerp afgerond en de vergunningsaanvraag voor beide molens is in 2024 voorzien.

Herprofilen dijken Bosbeek t.h.v. Tösch-Langeren

Het tracé van de Bosbeek stroomafwaarts Neeroeteren is niet natuurlijk. Ter hoogte van het gebied Tösch-Langeren ligt de Bosbeek ingedijkt, met een waterpeil permanent hoger dan omliggende terrein. Door de eeuwen zijn de dijken verlegd en regelmatig zijn slibruiming nodig. Het kwetsbare karakter van deze kunstmatige situatie wordt door beveractiviteit bijkomend onder druk gezet. Door het graven van gangen in de smalle dijken en het bouwen van dammen, ontstaan regelmatig bressen waarlangs water de Bosbeek verlaat. Dit zorgt enerzijds voor een overbelasting van het lokale afwateringsstelsel, met bijna permanente overstroming tot gevolg en ongewenste effecten voor landbouw en natuurbeheer. Anderzijds valt bij lage afvoer het stroomafwaartse gedeelte van de Bosbeek geregeld droog, met negatieve gevolgen voor de ecologische toestand van de waterloop (IHD-doelen voor habitat 3260 en beekprik) en verminderde belevingswaarde (o.a. geurhinder) in het centrum van Maaseik.

Hoever staan we

De voorbije jaren voerde VMM al heel wat lokale herstelmaatregelen aan de dijken uit. Om tot een meer duurzame oplossing te komen voorziet VMM een grondige heraanleg van de dijken, waarbij aanwezigheid van bever combineerbaar is met een goede beekmorfologie en – ecologie en zonder negatieve gevolgen m.b.t. waterhuishouding op

de omliggende percelen in landbouwgebruik of natuurbeheer. In plaats van de dijken enkel te versterken, wordt er gekozen voor een combinatie van inrichtingen. Waar mogelijk worden de dijken landinwaarts opgeschoven. Zo zal de Bosbeek binnen een winterbedding komen te liggen en zullen de dijken minder kwetsbaar zijn voor graafschade door bevers. Op basis van een variantenstudie, terreinbezoeken met betrokkenen en gerichte bevraging van aanpalende eigenaars in 2022, werd in het najaar van 2023 een voorontwerp afgetoetst met de betrokkenen. Dit zal in 2024 als basis zal dienen voor verdere uitwerking.

Zorgen voor vrije vismigratie vanaf de Maas tot in de bovenloop van de Bosbeek

Wat staat er te gebeuren

De Witbeek volgt grotendeels het oorspronkelijke tracé in het laagste punt van de vallei volgt. Op termijn zal ze door de VMM verbonden worden met de Bosbeek stroomopwaarts van de Volmolen ([4B E 0369](#)). Dat levert een betere ecologische verbinding op tussen de waardevolle bovenloop en de Maasvallei. Op die manier worden verschillende knelpunten voor vismigratie omzeild (Volmolen, Levenmolen, Kleeskensmolen, Neermolen, Bosmolen en Wurfeldermolen) en worden de onnatuurlijke tracés van de Bosbeek (centrum Maaseik) vermeden.

Voor de resterende knelpunten in de bovenloop worden aparte oplossingen uitgewerkt door de VMM, nl. Dorpermolen (Opoeteren) en de Slagmolen (Oudsbergen). Medio 2024 wordt de vergunning voor werken op beide locaties aangevraagd.

Op de Witbeek zijn er momenteel nog 2 resterende vismigratieknelpunten die de ecologische verbinding verhinderen tussen de Maasvallei in Nederland en de verbinding met de Bosbeek. Provincie Limburg stemt in 2024 de geplande sanering af van het vismigratieknelpunt aan de duiker onder de Zuid-Willemsvaart, met het gebiedsdeal Droogte project 'Verbindend Water' dan in dezelfde zone plannen heeft.

Finaal blijft dan nog de duiker onder de Diestersteenweg over, waar een drempel vismigratie belemmert. Deze dient te worden aangepakt door AWW met een vervanging van de koker onder de steenweg. Het blijft problematisch om dit op het investeringsprogramma van AWW te krijgen.

➡ Verbeteren van de structuurkwaliteit van de Witbeek binnen Jagersborg structuurherstel

De Witbeek werd in het verleden stevig rechtgetrokken. Binnen het natuurgebied Jagersborg loopt een recht tracé. Ook de zijloop Schaagterziep werd er recht aangelegd.

Beide waterlopen zijn zeer uniform en bieden weinig variatie. Daarnaast dragen ze via drainage bij tot verdroging van het gebied.

Wat staat er te gebeuren

Er werd een actie gedefinieerd om de waterlopen en de grachten in het gebied herin te richten om het grondwaterpeil er lokaal te verhogen en meer beekstructuur te creëren. Zo wordt het zelfzuiverend vermogen van de waterlopen opgetrokken. Tegelijk wordt bekeken welke grachten kunnen gedempt of gecompartmenteerd worden binnen Jagersborg ([4B E 0370](#), [4B E 0371](#), [5B C 0033](#)). Op dit moment zorgt beveractiviteit alvast voor verhoogde waterbehoud in het gebied.

De VMM, Provincie Limburg en Watering Het Grootbroek i.s.m. ANB finaliseren in 2024 een voorontwerp voor aanpassing van de waterlopen. Vervolgens wordt bekeken hoe een uitvoeringstraject kan opgestart worden. Uitvoering ervan is voorzien binnen projectoproep Levend Water en dient voor 2027 afgerond te zijn.

➡ Project Stroomdal Bosbeek

Hoever staan we

Dit project behoort tot de oproep Lokale Gebiedsdeals Droogte (Blue Deal) en kadert binnen het Strategisch Project Het Nationaal Park Hoge Kempen. De vallei van de Bosbeek is een unieke insnijding die het Kempisch Plateau voorziet in watervoorziening en berging waardoor de beek en haar zijstromen ecologisch, recreatief en functioneel cruciaal zijn. De vallei kampt echter met structurele systeemverstoringen waardoor droogte zich manifesteert doorheen heel de vallei. Met Stroomdal Bosbeek worden acties en maatregelen genomen binnen 4 zones in de bovenloop. Doel is om het watersysteem er robuuster te maken, te herstellen en de sponswerking van de vallei te verhogen. Met deze Gebiedsdeal wordt tegelijk gewerkt aan het (her)connecteren van de dorpskernen van As, Oglabbeek en Opoeteren (Maaseik) met de vallei en de beek.

Het project loopt tem juni 2026 en wordt getrokken door het regionaal landschap Kempen en Maasland, i.s.m. Oudsbergen, As, Maaseik, Provincie Limburg en Natuurpunt Beheer vzw. Het project draagt bij tot volgende acties uit het SGBP: [4B B 0339](#), [5B C 0033](#).

Wat staat er te gebeuren

De Gemeente As wil inzetten op vernatting. Dit gebied heeft een unieke historische watersituatie die ontstaan is door de mijnverzakkingen. Deze situatie wordt gekoppeld aan de ambitie om lokaal te vernatten en water vast te houden in de bovenloop. De gemeente Oudsbergen wenst een aantal cruciale elementen te realiseren van een groter en complexer centrumproject. Dit is een hefboom voor de verdere transformatie van het centrum. Hierbij hoort ook strategische ontharding. In het centrum van Opoeteren t.h.v. de Dorpermolenstraat en Bosbessenplein wordt gestreefd naar ontharding en vergroening. Waterbeleving is hierbij een centraal element. In 2024 start hiervoor een participatietraject met de omwonenden. Ook zal een zone voor de opvang van afstromend hemelwater langs de Kasteelstraat voorzien worden.

➡ Project Verbindend Water

Begin 2024 werd een tweede gebiedsdeal droogte goedgekeurd, nl. het project Verbindend Water in Neeroeteren en Munsterbilzen. Het project focust op het omvormen van harde gebruiksfuncties (zoals bebouwing en verharding) naar zachte gebruiksfuncties (zoals groenblauwe ruimte). Dit in het gebied tussen het Nationaal Park en o.a. de dorpskern van Neeroeteren. Er wordt een geïntegreerde aanpak gehanteerd waarin, met diverse actoren, gestreefd wordt naar een ruimtelijke verwevenheid. Met aandacht voor de landschapsecologische functies (waterafvoer, natuurverbinding, ...) van de Witbeek in Neeroeteren en de ruimtelijke functies die eigen zijn aan deze dorpsomgeving (ontmoetingsplekken, recreatieve functies, bebouwing, handelsruimte, parkruimte, ...).

Binnen dit project zijn diverse acties opgenomen die inzetten op een transformatie van zones rond het Scholtisplein, De Borg en 't Eilandje naar groenblauwe ruimtes. Het project loopt van januari 2024 t.e.m. december 2028.

➡ Uitvoeren onthardingsmaatregelen in bebouwde zones

Hoever staan we / wat staat er te gebeuren

Naast 'Stroomdal Bosbeek' en 'Verbind Water' lopen er nog initiatieven die inzetten op ontharding en vergroening in functie van klimaatadaptie binnen bebouwde zones.

In Kessenich werd binnen het **landinrichtingsproject 'Maasvallei'** - fase 1' in 2023 ingezet op ontharding en infiltratie t.h.v. het kerkhof en de Bergplaats ([5B C 0045](#)). Op 8 maart 2024 werd fase 2 van het landinrichtingsproject goedgekeurd en ingesteld door de Vlaamse Regering. Binnen deze projectperimeter is Aldeneik (Maaseik) gelegen. In 2024 wordt verder geïnventariseerd welke noden in Aldeneik en de bosbeekvallei kunnen opgepakt worden via het LIP.

Complex Abeek

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

Het Complex Abeek omvat Abeek, Lossing en Itterbeek, allen speerpuntgebieden klasse 3. Het gebied heeft enkel nog natuurlijk herstel nodig om na 2027 de goede ecologische toestand te kunnen bereiken. In de Abeek dient gericht de nutriëntenemissies teruggedrongen te worden. In de bovenloop vooral bij landbouwsector. Daarnaast zal ook ingezet worden op de optimalisatie van de saneringsinfrastructuur, waaronder RWZI Bree. De waterkwaliteit van Itterbeek I zal op korte termijn vervolgens mee profiteren van de waterkwaliteit van de Abeek. In de bovenloop is er nog een focus op overstortwerking aan de orde. De Lossing heeft geen goede waterkwaliteit en er is actie nodig rond saneringsinfrastructuur, landbouw en industrie. Een belangrijke focus ligt op de Horstgaterbeek. Een herstel van de natuurlijke waterhuishouding, waarmee de Abeek wordt aangesloten op de Lossing, zal positief zijn voor de Lossing, zowel fysico-chemisch als naar rivierdynamiek.

wateroverlast

Het overstromingsrisico (getroffen personen) is laag. Het zijn voornamelijk landbouw- en natuurgebieden die in de vallei te kampen hebben met overstromingen. Pluviale overstromingen kunnen zich in bebouwd gebied wel voordoen.

watertekort

Er wordt de komende jaren ingezet op waterconservering en bevorderen van infiltratie door o.a. het plaatsen van stuwjes, dempen van grachten en omvormen van klassieke drainage naar peilgestuurde drainage. Deze acties worden uitgevoerd in verschillende projecten waaronder het lopende waterlandschapsproject en ruilverkaveling Molenbeersel.

waterbeleving

Er zijn geen specifieke doelen geformuleerd voor Complex Abeek op het vlak van waterbeleving.

Meer info: bekkenspecifiek deel Maasbekken

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Er werd door het bekkensecretariaat nog geen integrale projectwerking opgestart voor Complex Abeek. Personeelscapaciteit is de oorzaak waarom dit nog niet gebeurd is.

Meer info: [bekkenwebsite Maasbekken](#) en bekkenspecifiek deel [Maasbekken](#)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➡ Optimaliseren en uitbouw saneringsinfrastructuur in zuiveringsgebied Bree

Hoever staan we

RZWI Bree werd afgelopen jaren uitgebreid en gerenoveerd. Aanvullend werd verdergaande fosforverwijdering toegepast vanaf 2022. Ondertussen werd in 2022 ook een studie afgerond die het zuiveringsgebied heeft doorgelicht. Hiermee wordt voor dit gebied meer invulling gegeven aan de generieke acties die inzetten op optimalisatie en verdere uitbouw van de saneringsinfrastructuur ([7B J 0056](#), [7B I 0119](#)).

Wat staat er te gebeuren

De studie van het zuiveringsgebied bracht een aantal quick wins voor optimalisaties aan het licht, waardoor overstortwerking aanzienlijk vermindert, naar onder meer de Horstgaterbeek en de Itterbeek. Met de partners bekijkt Aquafin in 2024 welke concrete oplossingen kunnen uitgewerkt worden.

Daarnaast heeft Aquafin nog de aanleg van riolering in de Kuilenstraat in Bree op het uitvoeringsprogramma staan. Voor dit project gebeurt in 2024 het detailontwerp. Uitvoering is voorzien in 2025-2026. Het gemeentelijk aandeel van dit project volgt gelijktijdig. Het Aquafinproject dat inzet op het afkoppelen van de Hongerbeek (22970), met optimalisatie van overstort Veewijede staat on hold. Dit in afwachting van de visie van stad Bree over de sportzone en sporthal.

In 2024 werden verschillende projecten voor Fluvius goedgekeurd op het GIP voor dit gebied. Drie projecten in Bree zorgen voor sanering en minder overstortwerking naar Soerbeek en Horstgaterbeek. Twee projecten in Kinrooi dragen bij tot sanering van huishoudelijk afvalwater in het gebied van de Lossing (binnen RVK Molenbeersel) en Horstgaterbeek.

➡ Herstel beekstructuur en natuurlijke waterhuishouding Abeek en Lossing

Hoever staan we

VMM bereidt een project voor om de **Abeek terug in haar historische bedding** te laten stromen (huidige Lossing) (acties [4B E 0377](#), [4B E 0378](#)). Hiermee samenhangend wordt het vismigratieknelpunt t.h.v. Broekmolen opgelost. De maatregelen gebeuren binnen SBZ 2200033: Abeekvallei en aangrenzende moerassen. Door aanpassing aan deze waterlopen is het mogelijk om het natuurlijke overstromingsgebied van deze waterlopen beter te benutten zodat wateroverlast in de ruimere omgeving voorkomen kan worden. Ecologisch herstel gaat hier samen met een betere en natuurlijkere waterhuishouding in het gebied. Een volledig herstel vraagt naast ingrepen aan de waterlopen ook ingrepen in de ruimere vallei. Dit vraagt uitvoering over vele jaren in verschillende fases. De grondverwerving steunt deels op de grondenbank Blue Deal.

Wat staat er te gebeuren

In 2022 en 2023 werden de basisscenario's opgesteld voor ingrepen aan de waterlopen en doorgerekend. Het betreft o.a. de aansluiting van de Abeek op de Lossing t.h.v. de Broekduiker en verder structuurherstel van de Lossing vanaf de broekduiker. Deze ingrepen worden afgestemd met ruilverkaveling Molenbeersel. In 2024 worden de effecten op de natuurwaarden geëvalueerd. Het project wordt verder voorbereid om met de stuurgroep te komen tot ontwerpen voor ingrepen aan de waterlopen. Deze ingrepen zouden, als een eerste fase, de komende jaren kunnen uitgevoerd worden.

Het oplossen van het vismigratieknelpunt aan **de Abroxmolen** staat los van bovenstaand project. In 2023 werd de voorstudie gefinaliseerd. Samen met de eigenaar worden in 2024 verdere afspraken gemaakt voor het finaal ontwerp en de timing van de uitvoering.

VMM, provincie Limburg en Watering het Grootbroek lieten in 2021-2022 een voorstudie uitvoeren die resulteerde in een voorontwerp voor het oplossen van **5 vismigratieknelpunten op de Abeek** (Genamolen, Kluisemolen, Binkermolen, Repelermolen en Neermolen) en **een hydrologisch herstel van de Soerbeek** (acties [4B E 0379](#), [4B E 0365](#)).

Omwille van de te beperkte personeelscapaciteit bij de afdeling waterbeheer van de provincie Limburg, kan er nog niet meteen uitvoering gegeven worden aan de 5 dossiers van de vismigratieknelpunten. Uitvoering hiervan is voorzien voor 2027. In 2023 werd hiervoor alvast een subsidie via projectoproep Levend Water verkregen. Eerst wordt prioriteit gegeven aan projecten waar strikte(re) deadlines gelden vanwege Blue-deal-subsidies. Het herstel van de Soerbeek wordt op langere termijn voorzien van zodra de gronden beschikbaar zijn. Dan zou er een ontkoppeling gebeuren tussen Soerbeek en de

Breeërstadsbeek. De Soerbeek zou dan opnieuw aansluiting vinden met de huidige Lossing via de Nieuwbeek.

De Binkermolen is één van de molens op de Abeek waarvoor een voorontwerp werd uitgewerkt.

➡ Structuurherstel Itterbeek

Hoever staan we / wat staat er te gebeuren

Verdere structuurverbetering langs het lokale waterlichaam van de Itterbeek is nodig (met focus op de habitatrichtlijngebieden) (actie [4B E 0367](#)). In eerste instantie wordt ingezet op **hermeandering en ingrepen binnen de bedding** (zoals verondiepen bodem en accoladeprofiel) in natuurgebied Brand. Hierbij kan het contact tussen Itterbeek en vallei opnieuw verbeteren en kan het gebied beter als klimaatbuffer fungeren door water vast te houden. Dit project vloeit voort uit de gezamenlijke studieopdracht van VMM, Provincie Limburg en watering Het Grootbroek. Uitvoering is voorzien in 2024 binnen het Water-

Land-Schap 1 project: Bruggen tussen water, land en schap: Maasvallei en Kempen. Het project verkreeg bijkomend subsidie via de oproep 'Levend Water'.

Op de Itterbeek vormt enkel het verval **aan de Slagmolen in Opitter** nog een knelpunt voor vissen om het hoger liggende natuurgebied van de Itterbeekvallei te bereiken. Hiervoor werd in 2022 een voorontwerp afgewerkt. Omwille van de beperkte personeelscapaciteit bij de afdeling waterbeheer van de provincie Limburg, kan er nog niet meteen uitvoering gegeven worden aan dit dossier en wordt de vooropgestelde timing hiervoor opgeschoven (wellicht na 2025). Er wordt prioriteit gegeven aan projecten waar strikte(re) deadlines vanwege Blue-deal-subsidies voor gelden.

➡ Ruilverkaveling Molenbeersel

Hoever staan we

De Vlaamse Landmaatschappij voert een ruilverkavelingsproject uit in Molenbeersel. Een belangrijk doel is om de landbouwgronden in Molenbeersel te herschikken. Zo kan de perceelstructuur verbeteren en kunnen de kavels vergroten. Daarnaast worden er ook verbeteringen getroffen op het gebied van landschap, water, natuur en recreatie. Dit draagt bij tot meer waterconservering (actie [5B C 0025](#)) en minder nutriëntenemissie naar de Lossing (actie [7B D 0086](#)). Voor zover het beschikbare ruimtebeslag dit mogelijk maakt zal ook ruimte worden voorzien voor o.m. structuurherstel aan de Lossing tussen Stramprooierbroek en N762 en de zone voor hermeandering afwaarts de N762 (omgeving Vlasbrei) ([4B E 0378](#)). Hiervoor wordt afgestemd met de resultaten van de modelleringstudie Abeek-Lossing van VMM.

Wat staat er te gebeuren

In 2021 is de uitvoering van het project gestart. Door overmacht werd de herverkaveling in 2023 gepauzeerd. De eerste officiële neerlegging zal verplaatst worden naar begin 2025. Ondertussen zijn de werken gestart aan landbouwwegen, en wordt een voormalig landbouwbedrijf afgebroken om zo open ruimte te creëren en in te zetten op ontharding.

➡ Inzetten op waterconservering en vermindering watergebruik in het buitengebied

Hoever staan we / wat staat er te gebeuren

Boeren natuur Vlaanderen heeft i.s.m. gemeenten, PVL Bocholt, de watering Het Grootbroek en RLKM verschillende initiatieven lopen in functie van waterconservering (acties [5B C 0025](#), [5B C 0027](#)). Zo werden afgelopen jaren in deze gemeenten landbouwstuwten geplaatst en klassieke drainage omgevormd naar peilgestuurde

drainage. De komende jaren wordt deze maatregelen ook verder uitgerold via het **lopende Water-Land-Schap 1 project** voor Noordoost Limburg en onderstaande projecten.

Watering Het Grootbroek zal de eigen geproduceerde stuwen verder uitrollen in de publieke grachten i.k.v. het PDPO-project 'Waterrobuuste landbouwgebieden', getrokken door Provincie Limburg. Het project loopt tot juni 2024.

Limburgse Landbouw, Vlaamse Waterbouw haakt in op de potenties tot waterberging die werden geïnventariseerd binnen de gemeenten Bocholt, Peer en zal verschillende klassiek gedraineerde percelen omvormen tot peilgestuurd gedraineerd terrein. Aansluitend wordt op strategische locaties het (ver)plaatsen of herstellen van stuwtjes doorgevoerd. Dit project binnen Proeftuin Droogte loopt tot begin 2025.

Project DigiStuw helpt het doordacht regelen van het peil van de landbouwstuwtjes: drainage beperken en water vasthouden wanneer mogelijk, en afvoeren wanneer te natte condities dreigen. Binnen dit project worden stuwen en het beheer ervan gedigitaliseerd door het combineren van sensoren, remote sensing data, modellen en slimme algoritmes, gevisualiseerd via een dashboard. Dit digitaal platform laat een volledig automatische en real-time sturing toe van stuwtjes, maar geeft eveneens instructies aan lokale actoren voor een optimaal manueel beheer waarbij stuwtjes in een groter gebied op elkaar afgestemd zijn. Deze duale inzetbaarheid vergroot het toepassings- en opschalingsvermogen van DigiStuw, en laat toe om ook bestaande (en goedkopere) handmatige stuwtjes te integreren.

Dit project loopt tot april 2025 en wordt uitgevoerd door PVL, Boeren natuur Vlaanderen, SumAqua en de wateringen De Vreenebeek en Het Grootbroek i.s.m. lokale landbouwers door het installeren van minimaal 10 sensoren en 40 bijkomende stuwtjes. Het wordt o.a. uitgerold in het gebied de Abeek.

Gezuiverd afvalwater voor subirrigatie. De VUB, Bodemkundige Dienst van België, Boeren natuur Vlaanderen en Aquafin onderzochten (2020 tot 2023) of gezuiverd afvalwater via ondergrondse infiltratie soelaas kan bieden via een proefopzet te Kinrooi binnen het LEADER-project 'Gezuiverd afvalwater voor subirrigatie'. Naast de impact op het grondwaterpeil wordt ook de bodem- en waterkwaliteit nauwlettend gemonitord. Via een doctoraatsonderzoek loopt de analyse tot eind 2024.

Tot slot heeft PVL Bocholt in het gebied ook proefprojecten lopen die inzetten op slimme irrigatietechnieken en om het vochtgehalte in de bodem te verhogen door in te zetten op gezondere bodems met een hoger koolstofgehalte.

Voer en Berwijn

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Voer is een aandachtsgebied klasse 4. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden).

De waterkwaliteit van de Voer is matig tot ontoereikend. Saneren van huishoudelijk afvalwater en het voorkomen van emissies vanuit landbouw (o.a. erosie maatregelen) zijn prioritair.

De Berwijn (=speerpuntgebied type 2) scoort ontoereikend op vlak van de waterkwaliteit, voornamelijk ten gevolge van nutriënten. Door het kleine afstroomgebied van de Berwijn in Vlaanderen is de waterkwaliteit ervan sterk afhankelijk van het inkomende water uit Wallonië.

De waterlopen hebben een rijke structuur. Enkel de vis migratie knelpunten dienen opgelost te worden (Berwijn, Voer, Veurs, Noorbeek) om de unieke visfauna in de Voerstreek te versterken.

wateroverlast

De gemeenten Voeren heeft regelmatig te kampen met wateroverlast, zowel vanuit de waterloop als door afstromend water en modder. Daarom zal deze planperiode, vanuit het concept van meerlaagse veiligheid, een geschikte combinatie van maatregelen verder uitgewerkt worden.

Specifiek voor 's-Gravenvoeren is de vorige planperiode al een hoogwaterbypass gerealiseerd. Deze is echter nog onvoldoende en het overstromingsrisico moet nu verder gereduceerd worden door bufferende en vertragende maatregelen stroomopwaarts de dorpskern. In Moelingen is het in 2022 ingerichte winterbed van de Berwijn onvoldoende bij grotere neerslagvolumes. Bijkomende maatregelen worden gezocht. Hierbij is het grensoverschrijdende karakter van het stroomgebied belangrijk.

individuele beschermingsmaatregelen en zelfredzaamheid zijn in 's-Gravenvoeren en Moelingen eveneens relevant om de waterveiligheid te verhogen.

watertekort

Toenemende droogteperiodes leiden ook in de Voerstreek tot verlaagde waterstanden en waterschaarste. Het reliëf en de bodemkenmerken leiden tot snelle afspoeling. Niet aangepast landgebruik werkt dit in de hand.

waterbeleving

De Voerstreek is een erg recreatieve streek. Er wordt verder ingezet om waterbeleving te versterken.

Meer info: [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Eind 2017 ondertekenden talloze partners, waaronder het bekkenbestuur Maasbekken, het charter 'Samen sterk in de Voerstreek'. Daarmee engageren ze zich om samen, via een grens- en sectoroverstijgende aanpak, de landschaps-, natuur- en erfgoedwaarden van de Voerstreek te versterken en de grondgebonden landbouw te ondersteunen. Het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren nam de rol van neutrale coördinator van het project op zich.

In 2022 resulteerde de samenwerking in een project 'Naar een klimaatrobuust landschap Voerstreek' binnen Water-Land-Schap 2.0. De gebiedscoalitie werkt er samen aan een landschap dat beter opgewassen is tegen de gevolgen van klimaatverandering met een valleibrede en multifunctionele aanpak, via een participatief/bottom-up model.

In 2023 werd de lokale samenwerking verder uitgebreid en gehonoreerd met de goedkeuring van een Vlaams Landschapspark. Het 'Grenzeloos Bocagelandschap' strekt zich uit over de Vlaamse Voerstreek en delen van het Waalse Land van Herve en het Nederlandse Heuvelland. De structurele samenwerking en de landschapsambities voor het watersysteem en andere domeinen (landbouw, recreatie, mobiliteit,...) zullen de regio verder ontwikkelen en de grensoverschrijdende samenwerking dieper verankeren.

👉 **Meer info:** [bekkenwebsite Maasbekken](#) en [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➡ Uitbouw van het rioleringsstelsel in Voeren

De zuiveringsgraad in Voeren behoort tot de laagste in Vlaanderen en zeker in het Maasbekken. Sinds enkele jaren is een inhaalbeweging ingezet met de bouw van RWZI Voeren en de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel. Hiermee wordt invulling gegeven aan de generieke acties [7B I 0120](#) en [7B J 0057](#).

Hoever staan we / Wat staat er te gebeuren

De zuiveringsgraad in Voeren bedraagt momenteel 30%. Vanaf 2023 tot 2026 loopt de verdere uitbouw van riolering van s' Gravenvoeren tot Sint-Pieters-Voeren (20.725: Collector Voer fase2). Hierbij zijn nog lokale gemeentelijke aansluitingsprojecten nodig om al het huishoudelijk afvalwater op te vangen. Volgende projecten zijn voorzien voor uitvoering 2024-2025 door Fluvius: Opwaarts Voer f2A: Veld, Commanderie: Opwaarts Voer f2B: St-Pietersstraat en Bauwer.

Op middellange termijn is ook voorzien om de vuilvracht van KWZI Veurs aan te sluiten op RWZI Voeren, als bijkomende optimalisatie. De verbindingsriolering Veurs kan pas aangelegd worden na het einde van de werken van project 20.725 Collector Voer fase 2. De werken kunnen dus ten vroegste begin 2026 starten. Gezien dit een dringender project is dan Aansluiting Remersdaal, zal heel waarschijnlijk dit project in Veurs eerst uitgevoerd worden en dan pas project 22.849 Remersdaal.

De aanleg van collector Teuvenbeek is lopende en het einde is voorzien in de eerste helft van 2024. Het project dat het gehucht Remersdaal aansluit op de KWZI van Teuven is opgenomen op het uitvoeringsplan van Aquafin. Het project hangt af van de 2 gemeentelijke dossiers (GIP-dossiers L216013A en L216013B) en de andere bovengemeentelijke projecten in Voeren. Zolang het GIP-dossier niet uitgevoerd is, zal er geen verzamelde vuilvracht zijn om door te voeren naar Teuven. Vermoedelijke uitvoering vanaf eind 2027.

➡ Uitvoeren van maatregelen voor het terugdringen van het overstromingsrisico door de VMM en provincie Limburg

Hoever staan we

De bypass voor hoogwater in het centrum van 's-Gravenvoeren levert een significante bijdrage aan het verminderen van het overstromingsrisico. Echter, optimaal rendement hiervan wordt pas bekomen door een elektromechanische sturing van het verdeelwerk. Deze elektromechanische uitrusting is voorzien in 2024 ([8A E 0393](#)).

Ter bescherming van 's-Gravenvoeren tegen wateroverlast zullen bijkomende maatregelen moeten uitgerold worden. Het doorstroomdebiet van de Voer door 's-Gravenvoeren blijft immers beperkt en piekdebieten lijken toe te nemen. Verdere maatregelen zijn nodig ([6 F 0366](#)).

Wat staat er te gebeuren

Opwaarts het dorp zal water moeten geborgen worden om het centrum beter te beschermen tegen wateroverlast.

Volgens berekeningen van de VMM is er een bijkomende waterbuffercapaciteit noodzakelijk met een totaal effectief volume van 60.000 m³ om een veiligheidsniveau van T=100 te bereiken. Aanvullend dient zoveel mogelijk water buiten de vallei of op flanken vastgehouden en geborgen te worden. Samen met dit project zal ook de longitudinale connectiviteit verbeteren door het oplossen van een aantal vismigratieknelpunten, alsook de laterale connectiviteit met de vallei.

De VMM en provincie Limburg onderzochten verschillende mogelijkheden en locaties in het 'alternatievenonderzoek waterberging Voeren'. Een longlist van 28 waterbufferlocaties werd binnen de gebiedscoalitie besproken en heeft finaal geleid tot de selectie van 6 kansrijke locaties. In het kader van Water-Land-Schap worden deze locaties via participatief overleg nu verder ontworpen. Na de eerste conceptschetsen worden in 2024 de ontwerpen verder uitgewerkt. Ze worden ook afgestemd met de aanwezige natuurwaarden en, landbouwfunctie en geïntegreerd in het landschap. De VMM en provincie Limburg engageren zich om binnen de krappe timing van het WLS-programma (eind 2025) reeds een drietal van deze waterbuffers effectief te realiseren.

Ook Boerennatuur Vlaanderen zet met projecten (gedeeltelijk) in Voeren in op robuustere landbouwgronden. Het betreft o.a. een Leader project **Bouwen aan een betere bodem** (01/06/2022 - 30/06/2024). Via verschillende demoplatformen en het verspreiden van kennis wil men landbouwers sensibiliseren, informeren en een houvast bieden bij technieken die hun helpen in het verbeteren van hun landbouwgronden. Het demonstratieve luik is verdeeld in drie bodemverbeterende technieken. Deze drie technieken worden aan landbouwers gedemonstreerd, net als de bevindingen naar bodemkwaliteit. De drie technieken worden onderverdeeld in:

Bodemverbetering aan de hand van groenbedekkers/vanggewassen

Bodemverbetering aan de hand van bodembewerkingen

Bodemverbetering aan de hand van houtsnippers

Hierbij wenst men vijftien landbouwers binnen het projectgebied te ondersteunen in het verhogen van het koolstofgehalte in hun percelen, o.a. via het toedienen van houtsnippers. Dergelijke maatregelen herstellen de capaciteit van de bodem om water vast te houden en infiltratie te bevorderen. Dit leidt tot minder droogte-schade en verminderde afspoeling.

➡ Beekstructuurherstel en/of vismigratieknelpunten oplossen op de Noorbeek, de bovenloop van de Voer en de Veurs

Bij de plaatsing van het verdeelwerk voor de hoogwaterbypass t.h.v. Molenarm Moleke wordt het bestaande vismigratieknelpunt weggewerkt. Ook bij de uitwerking van de bufferlocaties wordt meteen rekening gehouden met het saneren van aanwezige vismigratieknelpunten. Dit door het inrichten van een bypass en/of het plaatsen van de juiste verdeelwerken (o.a. bij molen van l'Homme, Ottegraeven, Veld (St Pieters Voeren) en de Noorbeek. Waar mogelijk wordt ingezet op bijkomende structuur voor de Voer (bijkomende meandering, zachtere oevers,...).

Ter hoogte van de ingang van de hoogwaterbypass in 's-Gravenvoeren (links op de foto) bevindt zich het oude stuwcomplex voor het Moleke in 's-Gravenvoeren. Op de foto gaat Molenarm Moleke rechtdoor en is er een verval richting de bypass (oude bedding als laagste punt) rond de molen. Met het nieuwe verdeelwerk wordt dit weggewerkt.

Op de Noorbeek bevinden zich naar schatting nog 17 vismigratieknelpunten, zoals stuwen, bodemplaten, ... De stuwen zijn in het verleden aangelegd om het insnijdende effect van de Noorbeek, dat ze te danken heeft aan haar sterk verval, weg te werken ([6 F 0364](#)). Hoewel het insnijdend effect daarmee opgelost is, belemmeren de stuwen de vismigratie. Het doel is om de belemmerende constructies waar mogelijk te verwijderen en het verhang van de Noorbeek op een vispasseerbare manier in te richten door deze extra lengte te geven m.b.v. meanders en/of vishellingen of vistrappen te realiseren. Momenteel wordt een ontwerp opgesteld door de provincie Limburg in samenwerking met Natuurpunt. Eén van de vismigratieknelpunten, een stuw ter hoogte van het landgoed Altenbroek, zal Natuurpunt zelf oplossen. Wanneer alle vismigratieknelpunten op het

Vlaams deel van de Noorbeek opgelost zullen zijn, zullen vissen vanuit de Voer terug kunnen migreren naar het Nederlandse, bovenstroomse deel van Noorbeek.

Naast de Noorbeek zijn er nog andere plekken in de Voervallei waar de beekstructuur verbeterd kan worden. Zo is er in de bronzone van de Veurs nog een locatie waar de waterloop d.m.v. kleine kokers bouwvallig ingebuisd is en die d.m.v. kleinschalige werken verbeterd kan worden. Daarnaast zijn er nog verschillende plekken in de bovenloop van de Voer, waar de Voer ingebuisd is en er mogelijkheden zijn om deze open te leggen en een goede beekstructuur mee te geven. De projectideeën voor de Voer en de Veurs dienen echter nog onderzocht te worden (technische haalbaarheid, draagvlak, exact wensbeeld, ...).

Wat staat er te gebeuren

De provincie Limburg heeft de projectideeën voor de Noorbeek, Voer en de Veurs aangemeld voor subsidie binnen het project 'Naar een klimaatrobuust landschap Voerstreek' binnen Water-Land-Schap 2.0. Het is de bedoeling om binnen dit project de voorgenoemde ideeën/maatregelen verder te concretiseren en te realiseren tegen eind 2025.

Merkske

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

Het Merkske is een speerpuntgebied klasse 2. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2027. De goede fysisch-chemische kwaliteit kan in het Merkske bereikt worden door enerzijds het wegwerken van de laatste puntvervuilingen o.a. huishoudelijk afvalwater van Hal en effluent van KWZI Zondereigen. Daarnaast moet binnen de penitentiare instelling van Wortel-kolonie een volledige afkoppeling van het regenwater gebeuren. De studieopdracht hiervoor is lopende. Ook de verspreide restlozingen voornamelijk afkomstig van de landbouwsector moeten worden weggewerkt.

wateroverlast

Het lokale overstromingsrisico (getroffen personen) is laag. Het zijn voornamelijk landbouw- en natuurgebieden die in de vallei te kampen hebben met overstromingen. Herstelde waterbufferwerking in de zone langs het Merkske kan wel de impact verminderen van extreme en langdurige neerslag enerzijds en droogte anderzijds voor benedenstroomse gebieden.

watertekort

Streefdoel van de vallei van het Merkske is een natuurlijk beekdallandschap. Er wordt daarom gestreefd naar een natuurlijke dynamiek van het peilregime met o.a. verdere verruwing en verontdieping van de beekbedding. Vooraleer hiervoor actie kan ondernomen worden, wordt er een grensoverschrijdend model opgemaakt om de effecten van te nemen acties te begroten.

waterbeleving

Er zijn geen specifieke doelen geformuleerd voor waterbeleving langs het Merkske. De vallei is al geruime tijd geliefd bij wandelaars door zijn groot aanbod aan wandelingen in de natuur.

Meer info: [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Eind 2017 startte het bekkensecretariaat Maasbekken samen met waterschap Brabantse Delta een 'grensontkennend' integraal waterproject (IWP) op voor het Merkske. Alle overheden en actoren die betrokken zijn bij het waterbeleid langs beide zijden van de grens worden hiervoor uitgenodigd, o.a. gemeenten, waterbeheerders, rioolbeheerders, administraties en natuur- en landbouwverenigingen zitten rond de tafel. Dit heeft geleid tot een concrete actielijst en verdere verfijning van de acties uit het stroomgebiedbeheerplan. Hiermee is verder aan de slag gegaan. Sinds 2021 wordt het IWP het Merkske getrokken door provincie Antwerpen en waterschap Brabantse Delta.

🔗 **Meer info:** [bekkenwebsite Maasbekken](#) en [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➡ Het verbeteren van de structuurkwaliteit en het klimaatrobuuster maken van de vallei

Wat staat er te gebeuren

De provincie Antwerpen zal in samenwerking met het waterschap Brabantse Delta kleinschalige **beekherstelmaatregelen** uitvoeren, waaronder de gerichte inbreng van boomstronken en takkenbossen, zandsuppletie, ecologisch maaibeheer en het aanplanten van bomen en struiken op de oevers met afwisselend beschaduwde en zonbeschenen trajecten als gevolg. Door middel van deze “bouwen met natuur”-maatregelen wilt men de waterkwaliteit, de diversiteit in beekmorfologie en biodiversiteit in de waterloop verhogen en het basisdebiet in de beek verhogen ([8A E 0376](#)).

De monitoring en voorstudie zijn in 2022 opgestart en lopen verder. Op basis hiervan wordt in 2024 door een studie bureau het ontwerp van wenselijke maatregelen uitgewerkt over het hele beekdaltraject. De impact van deze maatregelen wordt doorgerekend op oppervlaktewater en grondwater (NJ 2024). Op basis hiervan wordt een inschatting gemaakt van de mogelijk invloed na uitvoer op aangelanden. Dit ontwerp van maatregelen en de impact modellering zal worden toegelicht aan belanghebbenden (voornamelijk aangelanden). Nadien kan er overgegaan worden naar de voorbereiding van uitvoer (vanaf 2025). De monitoring loopt tot 1 jaar na realisatie.

Verder streeft de provincie Antwerpen naar het herstellen van een **natuurlijk beekdallandschap** (cf. de visie van het SGBP), dat op zijn beurt bijdraagt aan het bereiken van de goede ecologische toestand van de Vallei van het Merkske) ([8A E 0376](#)).

Via een gebiedsgerichte aanpak en begeleiding op maat willen landbouwers samen met partners in het gebied werken aan maatregelen langs het Merkske (ter hoogte van Hal) die bijdragen aan een klimaatrobuuste landbouw en tegelijkertijd het landschap versterken. De landbouwer kan hiertoe maatregelen nemen, te kiezen op vrijwillige basis. We verwachten dat de in kaart gebrachte kansen zullen leiden tot een verbetering van de bodemkwaliteit in de vallei en de waterkwaliteit van het Merkske. Verder wil dit LEADER project ‘HALnat’ ook inzetten op klimaatrobuuste landbouw, landschapsversterking en biodiversiteit met het behoud van een economisch leefbare landbouw.

Verschillende van de mogelijke maatregelen (bvb. bufferzones, houtkanten, kruidenrijke/biodiverse graslanden, kleine landschapselementen, etc.) vergen een zekere mate van ruimte, wat de mogelijkheid van landbouwers om hier voldoende op in te zetten bemoeilijkt. Om ook dergelijke ‘agrarische natuur’ maatregelen te faciliteren, werkt de

provincie Antwerpen met een complementair project (‘Naar een klimaatrobuuste vallei van het Merkske’) verder aan het creëren van ruimte en flexibiliteit in het gebied. Dit kan door middel van slimme grondenruil, op vrijwillige basis. Hierbij stelt men altijd voorop om beter geschikte grond te bekomen voor de betrokken landbouwers, zonder waardeverlies. Waar gewenst door de landbouwer is er ook mogelijkheid tot aankoop van cruciale gebieden. Via dit project wil de provincie Antwerpen ook bij kunnen dragen aan nog uit te werken beheerovereenkomsten (op maat) en maatregelen (e.g. omvorming van klassieke naar peilgestuurde drainage, stuwtjes, etc.) met de landbouwers. Omdat dit project wil bijdragen aan een betere waterkwaliteit, minder wateroverlast en een betere bescherming tegen droogte ([5B C 0031](#)), met als bijkomend voordeel meer biodiversiteit, mag dit project rekenen op Vlaamse subsidies via het programma [Levend Water](#).

Vanaf 2024 tot 2026 wordt ingezet op uitwerking van een aantrekkelijk maatregelenpakket, beheerovereenkomsten (op maat) en gefaseerde grondenruil/aankoop waar wenselijk. Een gefaseerde uitvoer van maatregelen is voorzien voor de periode 2026 - 2028.

Tot slot dient vermeld te worden dat Natuurpunt de gronden in de Laars van Baarle in der minnen kon verwerven en werkt in 2024-2025 verder aan de natuurlijke inrichting van deze gronden.

➡ Uitbouw en optimalisatie saneringsinfrastructuur

Wat staat er te gebeuren

Er zijn nog enkele puntvervuilingen in de vallei die moeten worden weggewerkt ([7B J 0055](#), [7B I 0118](#)). In 2024 start Aquafin in Hal met de aanleg van de collector. Samen met het gemeentelijk project dat hierop aansluit wordt een aanzienlijk vracht aan huishoudelijk afvalwater opgevangen. De doorvoer van KWZI Zondereigen richting RWZI Merksplas wordt uitgevoerd na aanleg van de collector Steenweg op Weelde waarvoor de start der werken in de tweede helft van 2025 is voorzien. De doorvoer van de vuilvracht van KWZI Zondereigen is belangrijk om deze vuilvracht uit het stroomgebied (Noordermark) te halen. Aquafin mikt erop om dit voor 2027 te realiseren.

In Zondereigen legde gemeente Baarle-Hertog in 2023 een RWA riool aan tussen het centrum en de Noordermark. Hiermee wordt een missing link in het gescheiden stelsel weggewerkt met verminderde overstortwerking t.h.v. de KWZI.

Strafinstelling Wortel Kolonie is nog niet volledig afgekoppeld en heeft hierdoor een negatief effect op de waterkwaliteit van de Staakheuvelse Loop (= zijloop van het Merkske). De uitbesteding van de studieopdracht werd uitgesteld naar 2024. Door dit uitstel, kan de effectieve afkoppeling ten vroegste in 2025-2026 starten zodat al het

afvalwater kan aansluiten op de aanwezige riolering. Het bekkenbestuur wil benadrukken hoe belangrijk de afkoppeling van de strafinstelling is voor het Merkske en hoopt dat de werken deze planperiode uitgevoerd worden (actie [7B I 0128](#)). Dit werd reeds herhaaldelijk aangekaart bij de bevoegde diensten, ook door gouverneur Berx. Het blijft echter bijzonder moeilijk om de beheerder van de strafinstelling (Regie der gebouwen) te responsabiliseren tot een concreet initiatief voor de interne scheiding van waterstromen.

➡ Reductie van emissie uit landbouwsector

Samen met de gemeenten en de landbouwsector rolde het bekkensecretariaat een [proactieve aanpak voor erfsappen](#) uit binnen het afstroomgebied van het Merkske. Doel was om landbouwers bewust te maken van de impact van erfsappen, en vooral oplossingen aan te reiken om vervuiling te voorkomen ([7B D 0088](#)). Het voornemen om het bedrijfsadvies binnen de gemeenten verder uit te rollen werd on hold gezet omwille van het ongunstige klimaat ten gevolge van overkoepelende dossiers (PAS, MAP, ...) in 2022-2023. Het is onduidelijk wanneer dit terug kan opgepakt worden. Nieuwe milieu-incidenten tonen echter aan dat erfafspoeling en lozingen nog steeds gebeuren en een knelpunt blijven.

Het brongebied van het Merkske is deels gelegen binnen het **maatwerkgebied 'Turnhouts Vennengebied'** van de PAS. Voor dit maatwerkgebied wordt een werkgroep 'Waterkwaliteit en -beschikbaarheid' in 2024 overwogen. Binnen deze werkgroep zou dan in eerste instantie ingezet worden op het in beeld brengen van waterkwaliteit en vervuilingsbronnen (zowel sector huishoudens als sector landbouw) met behulp van uitgebreide monitoring. Op basis hiervan kan nadien een actieplan 'waterkwaliteit' voor dit gebied uitgewerkt en vervolgens uitgevoerd worden.

➡ Plaatsen van drempels en stuwen in landbouwgebied i.k.v. waterconservering

Regionaal landschap De Voorkempen zette zich in samen met de stad Hoogstraten, Watering De Beneden Mark en Boerennatuur Vlaanderen om kleinschalige maatregelen bij landbouwers te nemen in functie van waterretentie en conservering ([5B C 0031](#)). Binnen het LEADER project Drempels tegen droogte (<https://www.boerennatuur.be/drempels-tegen-droogte/>) werden een zestal stuwen geplaatst in het afstroomgebied van het Merkske in het gebied t.h.v. Hal.

Het project had ook tot doel vervolgprojecten in functie van waterconservering naar voren te brengen in de regio.

Het LEADER project 'HALnat' (partners: vzw HALnet, Boerennatuur Vlaanderen, Hoogstraten, Boerenbond, Hooibeekhoeve, Regionaal Landschap de Voorkempen, waterschap Brabantse Delta, provincie Antwerpen, Landelijke Raad Hoogstraten) werd IN

2024 ingediend (nog goed te keuren) en kan een vervolg betekenen voor de uitvoer van kleinschalige maatregelen die bijdragen aan waterconservering in landbouwgebied. Het project werkt onder andere kleinschalige maatregelen uit rond bodembeheer, waterbeheer en landschapsbeheer in samenwerking met landbouwers in Hal (Hoogstraten).

Mark

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Mark is een speerpuntgebied klasse 3. Het gebied heeft enkel nog natuurlijk herstel nodig om na 2027 de goede ecologische toestand te kunnen bereiken. De hoge nutriëntenlast is afkomstig van een suboptimale rioleringsinfrastructuur en een belasting vanuit de landbouwsector. Naast verdere uitbouw van de riolering, dient overstortwerking te minderen en de RWZI's geoptimaliseerd te worden. Hier moet dus de komende jaren prioritair op worden ingezet.

wateroverlast

Het overstromingsrisico (getroffen personen) is laag. Er zijn weinig kritieke overstromingen in de Vlaamse Markvallei, maar in Nederland kan het probleem groter worden door klimaatverandering met bedreiging voor o.a. de inwoners van Breda en omstreken. De komende jaren wordt actie ondernomen om piekafvoeren richting Nederland te reduceren.

Voor een klimaatrobuust systeem (ook thema watertekort) wordt idealiter ingezet op een analyse van het bodem-watersysteem van een heel afstroomgebied. Hoe reageert dat 'waterlandschap' op extreme weersomstandigheden? En welke maatregelen kun je dan treffen? Hoe kun je daarbij het waterlandschap weerbaarder maken door bijvoorbeeld 'water en bodem meer leidend-sturend' te maken voor ruimtelijke planvorming? Als stresstest voor extreme weersomstandigheden wordt alvast gestart met een nieuw project: [JCAR-ATRACE](#), waarbij het pilootproject (Boven) Mark, Weerrijsebeek/Aa of Weerij en Kleine Aa-Molenbeek naar voor zijn geschoven. Dit pilootproject voor de Vlaams-Nederlandse regio wordt getrokken door Deltares en de KULeuven. Voor meer info: zie <https://jcar-atrace.eu/nl>.

watertekort

De aanwezige kwel verdunt het vervuilde oppervlaktewater en verhoogt het zelfreinigend vermogen van de waterlopen. Alle factoren die dit kwelsysteem bedreigen zijn een knelpunt, zoals waterwinningen, afname infiltratie door drainage en verhardingen,... Er dient ingezet te worden op maatregelen die infiltratie bevorderen en leiden tot verhoogde kweldruk.

waterbeleving

De Mark is momenteel onderbenut als recreatieve verbinding en blauwgroen lint in Hoogstraten. De komende jaren zal ingezet worden op een verder uitwerking van de waterbeleving langs de rivier door o.a. aanleg van een fietspad langs de Mark. Aan de Laermolen wordt extra ruimte voor beleving voorzien.

Meer info: [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Er werd nog geen integrale projectwerking opgestart voor de vallei van de Mark. Personeelscapaciteit is de oorzaak waarom dit nog niet gebeurd is. Er lopen wel verkenningen, ook grensoverschrijdend, met Nederland rond gezamenlijke gebiedsprocessen of projecten.

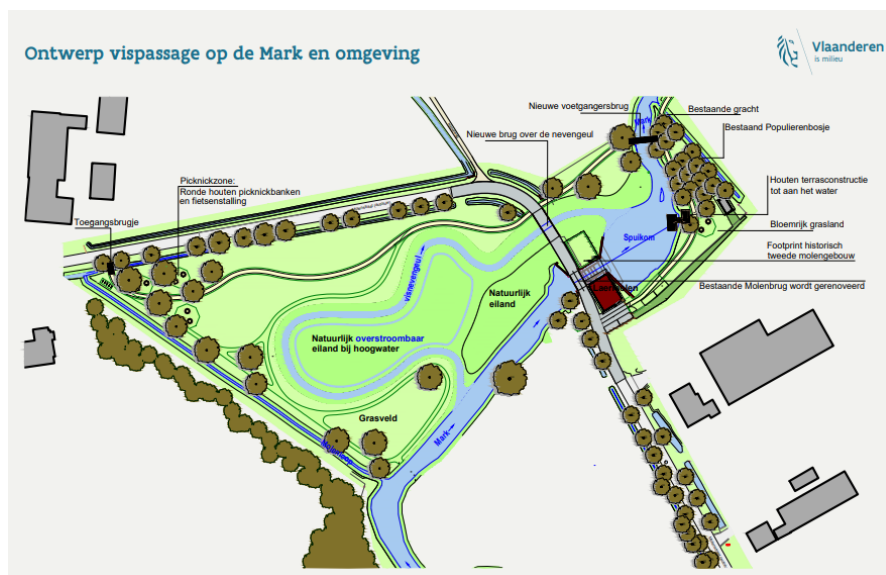
Meer info: [bekkenwebsite Maasbekken](#) en bekkenspecifiek deel [Maas](#)bekken

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➡ Oplossen vismigratieknelpunt Laermolen

Wat staat er te gebeuren

De Vlaamse Milieumaatschappij startte in maart 2024 met de werken voor de vispassage aan de Laermolen. Daarmee wordt het laatste vismigratieknelpunt in Vlaanderen op de Mark weggewerkt. In dit project i.s.m. stad Hoogstraten zal de brug over de Mark vernieuwd worden, en zal de site ingericht worden in functie van beleving. De werken duren ongeveer een jaar en worden uitgevoerd in samenwerking met de stad Hoogstraten en Aquafin NV (actie [8A E 0377](#)).

De stuw aan de Laermolen zorgt voor een verschil in waterpeil op de Mark van ongeveer 1,70 meter. Hierdoor kunnen vissen niet stroomopwaarts zwemmen, wat nodig is voor hun voortplanting. Dit wordt opgelost door een alternatieve route aan te leggen, een nevengeul rondom de molen. Deze nevengeul krijgt een natuurlijk, kronkelend traject met 22 kleine vistrappen. Het verschil in waterpeil wordt zo verspreid over een reeks drempels in de plaats van één grote. Vissen kunnen zo gemakkelijker migreren in de Mark.

De omliggende percelen worden ingericht voor zachte recreatie. Er komen wandelpaden en een extra voetgangersbrug om van de omgeving te genieten. Het terras, dat tot aan het water wordt gebouwd, zorgt voor waterbeleving.

➡ Beekherstel op de Mark, inclusief doortrekken fietspad langs de Mark

Wat staat er te gebeuren

De Mark is sterk rechtgetrokken, zoals vele rivieren in Vlaanderen. Dit heeft geleid tot minder waterberging in de bedding en snellere waterafvoer naar Nederland. Daarnaast heeft dit geleid tot een lagere beekstructuur en ecologisch slechtere situatie. De VMM werkt al vele jaren aan een verbeterende situatie door een gedeeltelijk herstel door het inschakelen van bestaande meanders, het uitgraven van een aantal gedempte meanders en andere structuurmaatregelen in de bestaande bedding zoals het plaatsen van keerkribbes. (actie [8A E 0377](#)). Hierbij wordt ook ingezet op de aanleg van bufferstroken. Afhankelijk van de situatie hebben die verschillende breedtes en functies. Hierbij zal waar nodig de missing link in de fietsverbinding voor het fietspad langs de Mark gerealiseerd worden.

In totaal wordt gemikt op bijkomend buffervolume in de waterloop van 131.000m³ (bij T100). Er komt een striktere scheiding tussen waterloop en landbouw. Er is behoud en uitbreiding van de recreatie langs de Mark.

Er zijn verschillende projectgebieden om het geheel te realiseren. Grondverwerving loopt al verschillende jaren. Voor de aanleg van de meander t.h.v. Groot Eyssel is de grondverwerving rond. In 2024 loopt de ontwerpfase i.s.m. Natuurpunt (deelgebied 3) opdat dit in 2025 in uitvoering kan gaan. Voor deelgebied 5, waar het fietsverbinding dient te komen, zijn een aanzienlijk aantal oeverstroken verworven. Een algemeen knelpunt is dat de grondverwerving moeizaam verloopt binnen het landbouwgebied.

Rond Looi is ondertussen ook voldoende grond voor het aanleggen van 500m plasbermen en een bijkomende meander. Dit project is opgenomen in het interregproject '[Otter over de grens](#)', met uitvoering in 2026.

Wel is het zo dat ook in Nederland beekherstelmaatregelen maatregelen plaatsvinden in combinatie met recreatieve voorzieningen. De Vlaamse en Nederlandse maatregelen dragen samen bij aan een grenzeloos aantrekkelijk waterlandschap.

➡ Verwezenlijken ruilverkaveling Rijkevorsel-Wortel

De Vlaamse Landmaatschappij beoogt met ruilverkaveling Rijkervorsel-Wortel een herinrichting en herverkaveling van het agrarisch gebied om tot aaneengesloten, regelmatige en bereikbare landbouwkavels dichtbij de bedrijfszetels te komen. Daarnaast heeft de ruilverkaveling een integrale inrichting van de open ruimte tot doel met een versterking van de beekvalleien van de Mark en de Kleine Mark, de depressies van de Bolkse beek en de Hollandse loop, de weidevogelgebieden van Polderheide en Bolk, de noordzuid-boscorridor van Wortelkolonie, en dit alles met aandacht voor het landschap en het recreatief medegebruik in het gebied. Er wordt ingezet op een grotere scheiding tussen landbouwpercelen en het watersysteem en er wordt ruimte gecreëerd voor het water o.a. via het dempen en heraanleggen van waterlopen en sloten, het aanleggen van oeverstroken en het uitvoeren van natuurinrichtingswerken in de beekvalleien van de Mark en de Kleine Mark en in de depressies van de Bolkse beek (actie [4B E 0368](#)).

Hoever staan we / Wat staat er te gebeuren

Sinds de oprichting van het ruilverkavelingscomité en de -commissie van advies in 2022 is de uitvoering van de ruilverkaveling Rijkervorsel-Wortel gestart. VLM engageert zich om dit proces met de betrokken partners verder te zetten. De herverkaveling van de percelen werd opgestart in 2023. Dit huzarenwerk, waarbij alle eigenaars en gebruikers betrokken zijn, gaat gepaard met een aantal openbare onderzoeken waarbij de eigenaars en gebruikers de kans krijgen opmerkingen en bezwaren te uiten over onder meer de waardebeoordeling van de gronden, die ze in de ruil inbrengen (de inbreng), en over de nieuwe kavels, die aan hen toebedeeld worden (de toedeling). Eind 2023 heeft het onderzoek over de inbreng plaatsgevonden, dit is de eerste formele stap van de herverkavelingsprocedure. In 2024 volgt waarschijnlijk de definitieve neerlegging van de inbreng. Verder wordt dit jaar gewerkt aan de aanbesteding van het ontwerp van de werken. De eerste uitvoering op terrein is voorzien vanaf 2026.

➡ Waterconservering verbeteren binnen landbouwgebieden

Naast verbeteren van het sponslandschap binnen de perimeter van de RVK Rijkervorsel-Wortel worden binnen het afstroomgebied van de Mark nog verspreid een aantal maatregelen genomen ter verbetering van water vasthouden ([5B C 0032](#)).

In 2023 werd via het Leader project Drempels tegen droogte een 10-tal demo-stuwen geplaatst (incl. afstroomzone Merkske). Eind 2023 werd hieraan een demodag gekoppeld. Daarnaast werden een aantal bestaande stuwen op geklasseerde waterlopen hersteld en operationeel gemaakt (Blauwputten-Leiloo, Raamloop, Minderhoutse Aardloop) door watering De Beneden Mark. Ook in 2024 en 2025 plant de watering het herstel van bestaande stuwen op Blauwputten en de Leiloo. In 2024 is verder de herstelling van de buffer-/infiltratievijver bij pompgemaal op Speekloop voorzien en het plaatsen van drempels (dammuurtjes) in baangrachten bij rioleringsprojecten.

Demodag i.k.v. het Leader project Drempels tegen droogte (december 2023)

Herstelde stuw in functie van waterconservering op de Raamloop.

➤ Aanleg riolering en optimalisatie zuiveringsinfrastructuur

Wat staat er te gebeuren

Verschillende projecten lopen in het gebied van de Mark om de zuiveringsgraad op te krikken en om de saneringsinfrastructuur te optimaliseren ([7B J 0056](#), [7B I 0119](#)). Sinds begin 2023 wordt op RWZI Hoogstraten ingezet op verdergaande fosforverwijdering. Het dossier voor uitbreiding RWZI Merksplas is nog niet opgestart. Voor het bekkenbestuur is het belangrijk dat ook RWZI Merksplas wordt uitgebreid en geoptimaliseerd voor het halen van de KRW doelen op de Mark. Te meer omdat hier in de toekomst meer vuilvracht (Zondereigen, strafinstelling Merksplas) zal toekomen.

De aanleg van de collector Steenweg op Weelde en bijkomende huisaansluitingen zijn voorzien vanaf medio 2025. Aansluitend zal het project om de vuilvracht van Zondereigen naar Merksplas door sturen worden opgestart (zie bij Merkske).

Om de huishoudelijk vuilvracht van de strafinrichting van Merksplas aan te sluiten op een rioolwaterzuivering zijn 2 rioleringsprojecten gedefinieerd, nl A221026 en 22474. Het gemeentelijk subsidieproject 'A221026 - Sanering omgeving gevangenis is opgedragen op het gemeentelijke investeringsprogramma 2021/1. Het bovengemeentelijk project '22474 - Verbindingsriolering Steenweg op Rijkvorsel (gevangenis Merksplas)' is opgedragen aan Aquafin via het optimalisatieprogramma 2022. Beide projecten, gepland door

rioolbeheerder Pidpa en Aquafin, zijn qua uitvoering op elkaar afgestemd. De uitvoering van deze werken is voorzien vanaf eind 2025 tot 2027.

Cruciaal hierbij is dat binnen de strafinrichting Merksplas het bestaande gemengde rioleringsstelsel wordt ontdebeld. Een studiebureau heeft, in opdracht van de Regie der gebouwen, een stappenplan opgemaakt om in verschillende fases de site te renoveren en het terrein van een gescheiden stelsel te voorzien. De 1ste fase van dit stappenplan zal half 2026 starten. Fase 1, die ook de renovatie van een aantal gebouwen omvat, zal uitgevoerd zijn in 2030. Het bekkenbestuur dringt erop aan om conform VLAREM het huishoudelijk afvalwater van de strafinrichting aan te sluiten na de uitvoering van de rioleringswerken en dat bijgevolg de renovatiewerken op de site Merksplas prioritair aangepakt wordt. De vuilvracht heeft immers invloed op de Bolkse Beek en is dus eveneens van belang voor het welslagen van de hertelmaatregelen binnen RVK Rijkvorsel-Wortel ([4B E 0368](#)).

Tot slot dient vermeld te worden dat verschillende Aquafin projecten in voorbereiding zijn voor aanbesteding in 2025 (in Hoogstraten, Rijkvorsel).

Aa

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Aa is een aandachtsgebied klasse 4. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden).

Voor de Aa moeten vooral de fosforconcentraties nog omlaag. Op korte termijn kan de rioleringsinfrastructuur geoptimaliseerd worden. De renovatie van RWZI Poppel is alvast voorzien. Daarnaast zijn op termijn verdere aansluitingen nodig. Met 71% heeft Poppel immers een lage zuiveringsgraad. In zekere mate zijn ook inspanningen vanuit de landbouw nodig om de KRW doelstellingen te halen.

Er zijn geen vismigratieknelpunten, maar de structuurkwaliteit kan wel geoptimaliseerd worden.

wateroverlast

De overstromingsrisico's in het deelgebied van de Aa zijn in Vlaanderen beperkt. In Nederland daarentegen, waar de Aa in de Dommel stroomt, is er wel sprake van wateroverlast. In het verleden werden al bergingsbekkens aangelegd in Ravels om wateroverlast tegen te gaan. Adequaet onderhoud is hierbij nodig om de bergingscapaciteit te bewaren.

watertekort

Door de droogte viel de Aa in 2018 helemaal droog. Een groot deel van het deelgebied is immers infiltratiegevoelig. Specifiek kunnen de Natura 2000 gebieden (en andere natuurgebieden) hiervoor als klimaatbuffer dienen. Ook op landbouwpercelen kan water langer vastgehouden worden via uitgebouwde peilgestuurde drainage, hetgeen ook de

waterkwaliteit in de waterlopen ten goede kan komen en helpt om verdroging tegen te gaan.

waterbeleving

Meer info: bekkenspecifiek deel Maasbekken

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Er loopt geen integraal waterproject, maar wel een Water+Land+Schap (WLS) 1.0 gebiedscoalitie 'Werken op de waterscheidingskam: bovenstroomse water-initiatieven in Ravels'. Op dit moment loopt al één demo-project. De provincie Antwerpen werkt hierin als trekker samen met de Hooibeekhoeve, gemeente Ravels, Landbouwadviesraad Ravels en RURANT.

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➡ Lopend Waterlandschapsproject

Hoever staan we

Binnen de gebiedscoalitie 'Werken op de waterscheidingskam: bovenstroomse water-initiatieven in Ravels' is een verlengingsaanvraag voor het demonstratieproject 'stuwtdes en peilgestuurde drainage' ingediend en bekomen in 2022 ([5B C 0036](#)). In 2021 werden reeds 9 stuwtdes op perceelgrachten geplaatst en werd er 14 ha klassieke drainage omgevormd naar peilgestuurde drainage. Verdere uitvoer van deze kleinschalige maatregelen is voorzien in 2024-2026.

Wat staat er te gebeuren

Het WLS 1.0 demonstratieproject rond omvorming van klassieke drainage naar peilgestuurde drainage (PGD) en plaatsen van stuwtdes in Ravels wordt verdergezet door de provincie Antwerpen. De locaties waar men wil werken aan stuwtdes en PGD zijn in beeld gebracht. Overleg met de individuele landbouwers en terreinbezoeken lopen verder ter voorbereiding van uitvoering in twee fasen: van najaar 2024 tot lente 2025 en van najaar 2025 tot lente 2026. Als alles kan gerealiseerd worden, dan zal dit het eindresultaat zijn van dit demo-project:

-17 stuwtdes (waarvan er 9 reeds werden geplaatst in 2021)

-99 ha peilgestuurde drainage (waarvan er 14 ha reeds werd uitgevoerd in 2021)

Er zal in 2024 werk gemaakt worden van monitoring op een aantal locaties en er volgen dit jaar demo-momenten voor peilgestuurde drainage en stuwtdes.

In mei 2026 loopt het demo-project rond stuwtdes en omvorming van klassieke naar peilgestuurde drainage af. In 2024 wordt er dus werk gemaakt van het uitwerken van een

vervolg (in de vorm van een nieuw demo-project en/of Landinrichtingsplan) met de bestaande gebiedscoalitie in Ravels ('Werken op de waterscheiding: Bovenstroomse water-initiatieven in Ravels'), om verder te werken aan de waterconservering in Ravels.

Sinds de start van het Water+Land+Schap programma is de waarde van regelbare stuwtdes en omvorming van klassiek naar peilgestuurde drainage (toen nog innovatieve maatregelen) voor het watersysteem erkend, en zijn er reguliere subsidiestromen ontwikkeld. De gebiedscoalitie zal (waar nodig in samenwerking met nieuwe partner) landbouwers ook naar deze reguliere subsidiestromen (e.g. VLIF-NPI steun voor regelbare stuwtdes en peilgestuurde drainage) leiden.

Kleine Aa

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Kleine Aa is een aandachtsgebied (klasse 4). Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden).

De waterkwaliteit kan verbeteren door optimalisatie van de saneringsinfrastructuur, de verminderde overstortwerking (via afkoppelingen en verdergaande zuiveringen op RWZI Kalmthout en Essen). Er dient ook nog verder ingezet te worden op aansluitingen van huishoudelijk afvalwater. De zuiveringsgraad bevindt zich onder het Vlaamse gemiddelde.

Daarnaast zal ook de structuurkwaliteit verder moet verbeteren om de ecologie verder te herstellen. Belangrijk hierin is de sanering van verschillende vismigratieknelpunten op de Kleine Aa. Door het volledig optrekbaar maken van de Kleine Aa/Molenbeek vanaf de Vliet kunnen vissen de beek opnieuw koloniseren indien er ook voldoende en geschikte habitats aanwezig zijn.

De verbetering van de waterkwaliteit in het Grenspark kan een rechtstreekse invloed hebben op de grondwaterkwaliteit en omliggende waterwingebied. Zo zorgt de waterkwaliteit mee voor een verbetering van de drinkwaterkwaliteit in de regio.

wateroverlast

Het overstromingsrisico is eerder laag in het stroomgebied van de Kleine Aa. Overstromingsgevoelige gebieden zijn voornamelijk landbouw- en natuurgebieden. De combinatie van pluviale en fluviale overstromingskaarten tonen lokaal wel uitdagingen m.b.t. wateroverlast, zeker als de klimaatverandering in rekening wordt gebracht.

watertekort

Verdroging is een algemeen probleem. Er wordt ingezet op verschillende (bron)maatregelen om droogteschade bij landbouw- en natuurgebieden te voorkomen.

Een aanzienlijk deel van het stroomgebied van de Kleine Aa wordt gevormd door het Natura 2000 gebied Kalmthoutse Heide. Ingrepen op het watersysteem in dit gebied kunnen dus een belangrijke impact hebben op het gehele stroomgebied. Daarnaast zijn in dit gebied bepaalde natuurwaarden mede afhankelijk van een natuurlijk grondwaterpeilregime. Maximaal herstel van de natuurlijke hydrologie in dit gebied wordt op lange termijn vooropgesteld met een goed evenwicht tussen de specifieke instandhoudingsdoelstellingen enerzijds en de doelstellingen van waterdrainage en grondwaterwinning anderzijds. Een aangepast regime van vertraagde afvoer zal bijdragen tot een reductie van de potentiële wateroverlast stroomafwaarts. De zandbodem maakt het gebied geschikt om maximaal in te zetten op infiltratie. Ook binnen de landbouwsector zullen opgestarte projecten om water in de bodem langer vast te houden deze planperiode verdergezet worden.

waterbeleving

Er zijn in het stroomgebiedbeheerplan geen specifieke doelen of visie geformuleerd voor waterbeleving langs de Kleine Aa en haar zijlopen. Er zijn een aantal wandelpaden langs de waterloop.

Meer info: [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Er is voorlopig nog geen overkoepelend gebiedsproces in deze regio; aangezien het geen speerpuntgebied is.

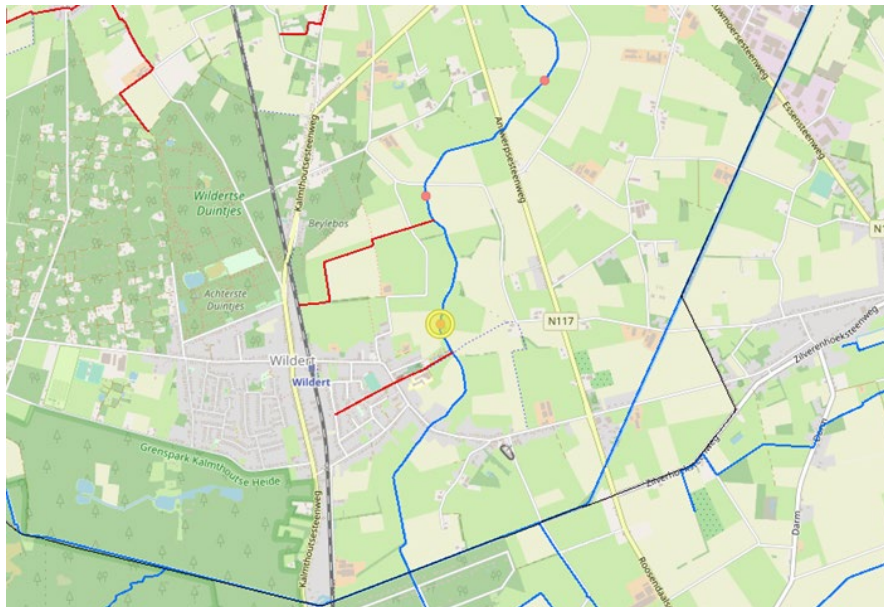
Voor het gebied afwaarts van de Vaart van Nol naar Roosendaal werd in 2011 o.l.v. provincie Antwerpen een gebiedsvisie en beheerplan opgesteld. Hierbij werden bijkomend aan de basisfuncties (zoals waterkwaliteit en basis aan- en afvoer) aan de waterlopen ecologische, recreatieve, landschappelijke en waterkwantiteit gerelateerde functies toegekend. Zo kregen het Roelands Venloopke, een gedeelte van de Moervaart en de vaart van de Nol naar Roosendaal de bijkomende functie ‘waterconservering’. Deze gedragen visie bevestigt zowel bestaande alsook nog te realiseren functies en werd afgestemd met functietoekenningen aan Nederlandse zijde.

Daarnaast liep in het gebied liep een succesvol geïntegreerd project, het Interreg 2 Zeeën Triple C project (zie [Kleine Aa](#)); een samenwerkingsverband tussen meerdere partners. In het kader van dat project werd hermeandering gedaan, en er werd gewerkt aan waterconservering op landbouwpercelen.

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➡ Aanpak vismigratieknelpunten

In het verleden werden reeds verschillende vismigratieknelpunten gesaneerd op de Kleine Aa ([8A E 0391](#)). Momenteel is er nog 1 migratiebarrière voor vissen (databanknr 9514-070). Het knelpunt bevindt zich ten oosten van Wildert. Momenteel is dit project in haalbaarheidsfase en zijn de eerste gesprekken opgestart om het punt vispasseerbaar te maken in combinatie met de aanleg van een winterbed (ter compensatie). Gesprekken lopen i.s.m. het regionaal Landschap de Lage Kempen.

Aanduiding van het laatste vismigratieknelpunt op de Kleine Aa (gele bol)

Overige mogelijke knelpunten werden gecontroleerd bij heel lage waterpeilen door provincie Antwerpen, maar vormen geen structureel probleem. Door het ecologisch maaibeheer wordt ervoor gezorgd dat de basispeilen in de toekomst iets hoger worden en hierdoor vismigratie mogelijk blijft.

➡ Lokale aanpak van een overstromingsrisico's in Kalmthout

Hoever staan we

Gemeente Kalmthout heeft ingezet op een klimaatrobuuste inrichting van een gecontroleerd overstromingsgebied op de Dorpsbeek en dit i.s.m. provincie Antwerpen en Waterlink ([6 F 0369](#)). Het bufferbekken wordt in het voorjaar van 2024 opgeleverd.

Zicht op pas aangelegd overstromingsgebied op de Dorpsbeek in Kalmthout.

Wat staat er te gebeuren

Bijkomend voorziet gemeente Kalmthout meer ruimte voor waterbuffering ter voorkoming van wateroverlast aan verkaveling in de Verbiststraat ([6 F 0370](#))

Het betreft een zone gelegen tussen Dorpsbeek, spoorweg en de niet-geklasseerde waterloop VHAG 34804. In eerste instantie voorzag het SGBP om langsheen spoorweg vanuit Vogelenzangstraat een buffergracht aan te leggen. Het bufferbekken zelf werd opgenomen in ruimtelijke ontwikkeling van heel het gebied van de sportvelden en oude opslagplaats (Durasite). De exacte locatie en planning van het bufferbekken is nog niet gekend.

Bij het containerpark zou een bufferbekken aangelegd worden, maar voorlopig is op die plek nog geen project. De zone van het oude containerpark (opslagplaats) kan in een latere fase ook nog ontwikkeld worden. De ingebuisde Dorpsbeek zou daar terug open gelegd worden en extra buffercapaciteit kunnen krijgen.

➡ Inzetten op waterconservering in de Kalmthoutse Heide

In het stroomgebied van de kleine Aa, liggen waardevolle natuurgebieden die last hebben van verdroging. Om die reden werden verschillende acties ingepland in het gebied die inzetten op maatregelen om het water beter vast te houden, maar ook op verbetering van de waterkwaliteit in het grenspark De Kalmthoutse Heide.

Deelgebieden van het Stappersven

1. De natuurlijke hydrologie van het Stappersven werd hersteld door Natuurpunt (4B B 0347). De werken werden begin 2024 afgerond. Er werden in totaal 6 stuwtjes geplaatst en een gracht gedempt.

Het Roelands Venloopke is een historische, gegraven waterloop van nauwelijks 5 km lang. Hij ontspringt in de weilanden van De Markgraaf, maar ligt verder volledig binnen het natuurgebied “Het Stappersven”. Ondanks het feit dat hij niet lang is, heeft hij een grote invloed op de waterhuishouding van het ganse gebied, doordat hij oppervlaktewater en

grondwater versneld afvoert. In 2023 werden op Venloop door Natuurpunt 5 proefstuwtjes die bestonden uit zandzakjes, vervangen door definitieve regelbare knijpstuwtjes. Door verhoging van de waterstand van de Venloop in de wintermaanden, verhoogt het grondwaterpeil. Door verhindering van de afstroom in de zomer, blijft het grondwaterpeil in de zomer langer op peil.

Finaal zorgt dit voor vernatting en nieuwe vennen in het gebied.

2. De hydrologie van het ecologisch waardevolle veengebied ‘De Nol’ werd hersteld door de plaatsing van een groot foliescherp (4B B 0348).

De Nol is moerasgebied van 50 ha dat deel uitmaakt van het Stappersven. Het voorbije jaar werden er door Natuurpunt verschillende beheerwerken uitgevoerd om het waterpeil te stabiliseren, d.w.z. in de winter niet te hoog, in de zomer zo veel mogelijk water bijhouden. Er werd over 1 km een waterdicht scherm tot 5 m diep aangebracht om afvoer van grondwater te verminderen. Er werden meer dan 1 km grachten gedicht waarbij de waterdichte laag, die tijdens het graven van de grachten doorbroken was, hersteld werd. Om het gebied na de ingrepen beter te compartimenteren en waterpeil in de winter niet te hoog te laten komen, werden 5 regelbare stuwtjes geplaatst.

De werken van het scherm en het vullen van de meeste grachten werd uitgevoerd eind 2022. De stuwtjes werden geplaatst begin 2023. De stuwtjes laten toe om het waterpeil in de verschillende delen van de Nol beter te regelen. Deze hebben intussen hun waarde bewezen: het water blijft langer in het hogere gedeelte van de Nol.

Het project werd in 2024 afgerond.

Het waterdichte scherm aan De Nol

Één van de geplaatste stuwen in de Kalmthoutse heide

3. Er wordt gewerkt aan het **hydrologische herstel in functie van natte graslanden in de Markgraaf** door ANB ([4B B_0342](#)). Dit project is momenteel nog in vergunningsfase.

4. **In situ-zuivering van het water dat via de zuidelijke gracht wordt afgevoerd van de Steertse Heide naar de Groote Meer** ([4B D_0258](#)). Het is de bedoeling een fosfaatfilter op deze zuidelijke gracht naar de Groote Meer te installeren. Er werd in het verleden al een zuivering gebouwd op de noordelijke gracht, door cofinanciering tussen provincie Noord-Brabant en ANB. Momenteel wordt gemonitord hoe efficiënt fosfaat wordt verwijderd. Inzichten hierover worden meegenomen in het ontwerp van de 2de filter voor de zuidelijke gracht. De studieopdracht is begin 2024 gegund en loopt ongeveer 6 maanden. 27 maart 2024 was er een terreinbezoek met alle betrokkenen. De werken zouden effectief klaar moeten zijn eind 2025.

Gerealiseerde fosfaatfilter op de noordelijke gracht.

Knelpunten en aandachtspunten

In deze paragraaf bundelen we knelpunten en aandachtspunten die bij de beschrijving van de gebieden of bespreking van het WUP in de bekkenoverlegstructuren werden aangehaald (april - juni 2024).

- Vele initiatiefnemers van acties uit het SGBP halen aan dat de **doorlooptijd van hun projecten** steeds langer wordt. Hierdoor blijft de verhoopte stroomversnelling uit en kunnen KRW-deadlines niet gehaald worden; maar ook de opgelegde uitvoeringsperiode als voorwaarde in subsidieprogramma's is steeds vaker onhaalbaar. Diverse problematieken worden hiervoor aangehaald:

a) In het algemeen is de ervaring bij vele actiehouders dat **vergunningsprocedures** voor projecten met tot doel van milieu- en watersysteemherstel alsmaar zwaarder en moeilijker worden (zowel inhoudelijke naar voorwaarden en toepassingsgebied als praktisch (voorbespreking adviesinstanties). Zelfs voor ingrepen die beperkt zijn, 'louter positief' of geen invloed hebben op alle partijen, ligt de zware procedure en opgelegde voorwaarden (te) moeilijk. Steeds vaker wordt buitensporig studiewerk naar effecten gevraagd (met vertragingen en een oplopende kosten tot gevolg).

Als voorbeeld geldt o.a. het plaatsen van regelbare stuwen in grachten. Diverse subsidieprojecten met dit doel zijn hierdoor sterk vertraagd, komen tot stilstand of worden onvolledig uitgevoerd, omdat elke stuw een vergunning vraagt. Ook het omgevingsloket maakt het moeilijk tot onmogelijk om efficiënt vergunningen aan te vragen voor een cluster van stuwen (bv verspreid binnen 1 gemeente). Gemeenten behandelen de dossiers bovendien erg verschillend. Al dan niet met een openbaar onderzoek en met het opleggen van bijkomende voorwaarden die onhaalbaar zijn binnen de projectwerking waarin de stuwen dienen gerealiseerd te worden (bv. effectinschatting via een hydrologische studie). In se betreft het nochtans een positieve flexibele ingreep voor het watersysteem, die steeds regelbaar is. De initiatiefnemers vragen een aangepast beleid en versoepelde procedure voor een efficiënte uitrol van (landbouw)stuwen in perceelgrachten en wateringgrachten.

b) Grondig hydrologisch herstel en bijhorend valleierherstel heeft vaak veel **ruimte** nodig. Het versnipperd landgebruik en ruimtelijke planning van het verleden bemoeilijkt dit zeer sterk in Vlaanderen. Instrumenten om gronden mobiel te maken en ter beschikking te stellen, zijn er wel, maar ze worden te weinig toegepast of worden versnipperd uitgewerkt. Afspraken met grondeigenaren, grondverwerving of aanleg van een

grondenbank vraagt veel tijd/personeelscapaciteit en budget vooraleer een voldoende grote 'spaarrekening' aan ruimte ter beschikking is. Iedere partner lijkt dit bovendien apart op te nemen of te moeten opnemen (diverse Vlaamse entiteiten en lokale partners). Er is een vraag tot samenwerking op het vlak van grondmobilisatie binnen de (prioritaire) gebieden van het SGBP. Een algemeen aanvoelen is dat er vaak opportuniteiten zijn van noodzakelijke gronden die ter beschikking komen (o.a. landbouwers die stoppen), maar dat hier onvoldoende kan op ingespeeld worden door de bevoegde diensten (o.a. personeelscapaciteit).

c) Een cruciale bottleneck voor een versnelde uitvoering van de acties in het stroomgebiedbeheerplan is de **personeelscapaciteit** bij diverse overheidsdiensten (waterbeheerders, bevoegde (advies)diensten, bekkensecretariaat, ...). In recente jaren werd ingezet op financiële ondersteuning (maar zie punt d) in functie van waterkwaliteits- en waterkwantiteitsopgaven maar een personeelstekort bij diverse diensten belette een efficiënte omzetting van de beschikbare financiële middelen. Zo kan omwille van de beperkte personeelscapaciteit bij waterbeheerders in het Maasbekken nog geen gevolg gegeven worden aan concrete dossiers hoewel het voorontwerp reeds werd afgeklopt met stakeholders. De vooropgestelde timing hiervoor wordt opgeschoven omdat prioriteit wordt gegeven aan projecten met strikte(re) deadlines bv Blue-deal-subsidies. Dit maakt dat KRW-deadlines niet gehaald kunnen worden en dat voorontwerpen mogelijks opnieuw herwerkt moeten worden. Tot slot wordt bemerkt dat personeelscapaciteit niet louter speelt bij overheidsdiensten, maar evenzeer bij de studie- en ontwerp bureaus; dit omdat meer moet uitbesteed worden en meer studiewerk wordt opgelegd bij vergunningsprocedures (zie punt a). Een gevolg is dat ook de beperkte vacatures voor gespecialiseerde functies bij overheidsdiensten moeilijk ingevuld geraken.

d) Er is een oproep voor een meer **structurele financiering** van het watersysteemherstel (droogte, wateroverlast, kwaliteit & hydromorfologie, waterbeleving) ter vervanging van diverse subsidieprogramma's en projectoproepen. Het systeem van subsidieprogramma's en projectoproepen kent verschillende euvels. Afhankelijk van het subsidietraject zijn de subsidieaanvraag en bijhorende administratie vaak erg arbeidsintensief, t.o.v. de maatregel/het werk dat ermee gerealiseerd wordt. Verlichte procedures of structureel te beschikking gestelde budgetten laten meer tijd voor effectieve realisatie van projecten. De indieningstermijn voor projectaanvragen is vaak zeer kort (zeker in combinatie met zomerperiode) hetgeen de kwaliteit van het dossier, maar ook de uitvoeringszekerheid van bepaalde facetten niet ten goede komt. Vaak is er bovendien een erg strakke uitvoeringstermijn gekoppeld aan projectsubsidies. Daarom wordt gevraagd om meteen voldoende tijd en de nodige marge te voorzien van bij aanvang. Te meer omdat de doorlooptijd van projecten vaak veel tijd vraagt (zie punten a, b, c).

e) Een algemeen gegeven waarom projecten moeilijker gerealiseerd geraken is het heersende klimaat van onzekerheid en **wantrouwen** jegens de overheid. De grote milieu-gerelateerde dossiers voor de landbouwsector (GLB, PAS, MAP) hebben geleid tot een klimaat waarin ook maatregelen uit het stroomgebiedbeheerplan moeilijker te realiseren zijn. Naast grondonderhandeling, beheerovereenkomsten etc. heeft dit onder meer ook effect op acties die inzetten op bedrijfsadviezen en demo-projecten binnen de landbouwsector. Het creëren van (juridische) zekerheid en duidelijkheid in dossiers is een cruciale eerste stap om dit tijt te keren.

- Een algemene bezorgdheid bij diverse water- en rioolbeheerders is de afstemming met het Agentschap Wegen en Verkeer. Met het beheer van de gewestwegen is AWW een cruciale actor bij watergerelateerde projecten en knelpunten: rioleringsprojecten, opstuwing en vismigraatieknelpunten bij duikers, afwatering wegenis, beheer baangrachten en bufferbekkens...). Er is vraag tot nauwere samenwerking en wederzijdse afstemming van investeringsprogramma's. Het Agentschap Wegen en Verkeer van het beleidsdomein mobiliteit draagt via investeringen op knelpuntlocaties bij tot het tijdig realiseren van de waterbeleidsdoelstellingen.

- Een bezorgdheid is de plaats van **het advies vanuit het integraal waterbeleid in de nieuwe projectflow van Aquafin**. Het bekkenbestuur heeft tot decretale taak om het investeringsprogramma van de bovengemeentelijke saneringsinfrastructuur vanuit het integraal waterbeleid te adviseren. Sinds de nieuwe samenwerkingsovereenkomst tussen het Vlaamse gewest en Aquafin is het onduidelijkheid hoe deze adviestaak kan omgezet worden in de praktijk.

- Binnen het afstroomgebied van de Mark werd door VMM en het waterschap Brabantse Delta de problematiek van de **plastic nurdles** gesignaleerd en onderzocht. Dit zijn kleine plastic korrels of 'nurdles' die als grondstof dienen voor allerlei producten. Bij het laden en lossen gaan er regelmatig kleine of grotere hoeveelheden nurdles verloren die in het milieu kunnen terechtkomen. Eenmaal in het water of op de oever zijn ze heel moeilijk op te ruimen. Een vervuiliingsbron is bv. de transportzone Meer in Hoogstraten. Deze korrels komen er o.a. via afspoelend regenwater in het watersysteem terecht.

VMM stelt dit soort vervuilingen steeds vaker vast in en rond waterlopen in Vlaanderen. Doordat deze nurdles in oevers en waterlopen niet zomaar opgeruimd kunnen worden, kan de vervuiling zich door de jaren heen blijven opstapelen en behoorlijk wat problemen veroorzaken. Niet alleen draagt het bij tot de plastic soup in zeeën, maar onderzoek toont aan dat deze korrels in de voedselketen terecht komen. Vervuiling van waterlopen met nurdles is niet alleen schadelijk, het is ook verboden. Het Vlaams Waterwetboek verbiedt

elke vervuiling van waterlopen met afvalstoffen. Een brede aanpak met meer sensibilisering, preventie en handhaving is nodig bij de verschillende diensten en sectoren.

- Tot slot wordt aandacht gevraagd voor het belang van **grensoverschrijdende beleidsafstemming, zowel met Nederland als met Wallonië**. In het Maasbekken zijn vele waterlopen grensoverschrijdend met het Waals gewest of met Nederland. Hoewel lokaal operationele afstemming gebeurt voor dagelijkse werking (o.a. in de GOW's) is verdere beleidsafstemming nodig op een hoger bestuurlijk niveau. Dergelijke afstemming en/of samenwerking is nodig om tot integrale 'grens-ontkennende' weerbare waterlandschappen te komen. Daarbij zijn er zorgen over de haalbaarheid van de KRW doelen in december 2027 of later. Hierbij speelt bovendien de problematiek van de normverschillen tussen Nederland, Vlaanderen en Wallonië. Het halen van een norm in een opwaartse regio kan nog onvoldoende zijn voor een stroomafwaarts gelegen regio. Hoe gaan we hiermee om in 2027? De vragen en bezorgdheden die Vlaanderen bereiken vanuit Nederland (Mark, Weerijsebeek, Dommel, ...) zijn dezelfde vragen die we in Vlaanderen hebben jegens Wallonië (Jeker, Berwijn).

MAASBEKKEN